

A KARDOSKÚTI NAPKÖZIOTTHONOS ÓVODA

HELYI PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

KÉSZÜLT:

A Komplex Prevenció Óvodai Program alapján, a módosított Alapprogram figyelembe vételével.

2010. június

Módosítva: 2024. január

Tartalom

1.	HELYZETKÉP	4
1.1.	Intézményünk adatai	4
1.2.	Az óvodánk bemutatása, története	4
1.3.	A nevelőtestület hitvallása, nevelésről alkotott véleménye beállítottsága.....	4
1.4.	Alapelvünk.....	5
1.5.	Személyi feltételek	5
1.6.	Tárgyi feltételek.....	6
2.	ÓVODAKÉP, GYERMEKKÉP, PEDAGÓGUSKÉP	6
2.1.	Óvodakép.....	6
2.2.	Gyermekekép.....	7
2.3.	Pedagóguskép és a gyermekeket körül vevő felnőttek	7
3.	PROGRAMVÁLASZTÁS.....	7
4.	NEVELÉSI CÉLJAINK, FELADATAINK	7
4.1.	Óvodánk nevelési célja:	7
4.2.	Óvodánk nevelési feladatai:	8
5.	A NEVELÉS KERETEI.....	8
5.1.	Egészséges életmódra nevelés	8
5.2.	Érzelmi, erkölcsi és értékorientált közösségi nevelés.....	11
5.3.	Az anyanyelvi fejlesztés és nevelés	13
5.4.	Az értelmi fejlesztés és nevelés	14
6.	TEVÉKENYSÉGI FORMÁK.....	14
6.1.	Mozgás.....	14
6.2.	Játék.....	16
6.3.	Verselés, mesélés.....	19
6.4.	Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	21
6.5.	Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka.....	22
6.6.	A külső világ tevékeny megismerése	24
6.7.	Munka jellegű tevékenységek	26
6.8.	A tevékenységekben megvalósuló tanulás	27
6.9.	Játékos idegen nyelvhez szoktatás.....	29
7.	AZ ÓVODA KAPCSOLATRENDSZERE	30
7.1.	Család	30
7.2.	Szülői Szervezet	31
7.3.	Iskola	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
7.4.	Egészségügyi intézmény.....	31
7.5.	Fenntartó	31
7.6.	Szakszolgálat	31
7.7.	Kulturális intézmények.....	31
8.	GYERMEKVÉDELEM	31
9.	A FEJLŐDÉS VÁRHATÓ JELLEMZŐI ÓVODÁSKOR VÉGÉRE.....	32
10.	A GYERMEKEK EGYÉNI FEJLŐDÉSÉNEK NYOMONKÖVETÉSE.....	33
11.	INKLUZIÓ, INTEGRÁCIÓ, DIFFERENCIÁLÁS.....	34
11.1.	A differenciálás	34
11.4.	Sajátos nevelési igényű gyermekek integrációja	35
11.5.	Hátrányos helyzet.....	36
11.6.	A migrációs populáció integrációja	38
12.	38	

13.	AZ ÓVODAPEDAGÓGUS ÉS A DAJKA EGYÜTTMŰKÖDÉSE	39
14.	A HELYI ÓVODAI NEVELÉSI PROGRAM TERVEZÉSE	39
14.1.	Esemény- és programterv.....	39
14.2.	Óvodai csoportnapló	39
15.	A NEVELÉSI PROGRAM VÉGREHAJTÁSÁHOZ SZÜKSÉGES NEVELŐMUNKÁT SEGÍTŐ FELSZERELÉSEK, ESZKÖZÖK JEGYZÉKE	40
16.	FELHASZNÁLT IRODALOM	41
17.	A PROGRAM MEGVALÓSÍTÁSÁHOZ SZÜKSÉGES AJÁNLOTT IRODALOM JEGYZÉKE	41

1. HELYZETKÉP

1.1. Intézményünk adatai

Az óvoda neve: Kardoskúti Napköziotthonos Óvoda
Cím: 5945 Kardoskút, Kossuth u.4
Tel: 06-68/429-036
E-mail: ovoda@kardoskut.hu
Fenntartó: Kardoskút Község Önkormányzatának Képviselő-testülete
Alapító okiratszám: 10/2000.(VII.6) sz. ÖKT rendelet
Csoportok száma: 1
Óvodavezető: Nyitrai Baranyi Gabriella

A programot benyújtja az óvodavezető, a nevelőtestület és a szülői munkaközösség egyetértésével.

1.2 Az óvodánk bemutatása, története

A Kardoskúti Önkormányzat által fenntartott óvoda 1961-óta működik jelenlegi helyén. A 800 m-es területből maga az épület 200 m-t foglal el. Az óvoda tágas, füves udvara gazdagon kínálja a lehetőségeket a környezet megismeréséhez megfigyelésre, egészséges játékokra, szabad mozgásra. Nagy gondot fordítottak és fordítanak az itt dolgozók arra, hogy a gyerekek egészséges tiszta levegőt szívjanak. Bár kisforgalmú utak övezik az udvar két oldalát, sűrű sövény szűri meg a levegőt. A napsütés ellen az árnyékot adó lombos fák nyújtanak védelmet a gyerekek számára.

A kezdetben osztatlan egy csoportos óvoda 1975-ben egy foglalkoztató teremmel bővült. A következő konstrukcióra 1997-ben került sor, amikor megtörtént a tetőszerkezet és a homlokzat felújítása. Jelenlegi formáját 2009-ben érte el, megtörtént az épület nyílászáróinak cseréje és a homlokzat szigetelése.

Óvodánk 2008. augusztus 01-ig Kardoskúti Általános Iskola és Napköziotthonos Óvoda néven, közös egységben üzemelt. Ettől a naptól kezdve önálló, független intézményként folytatja tevékenységét Kardoskúti Napköziotthonos Óvoda néven. A gyermeklétszám sajnálatos csökkenése miatt a fenntartó döntése alapján az óvoda egycsoportos intézményként üzemel tovább.

1.3 A nevelőtestület hitvallása, nevelésről alkotott véleménye beállítottsága

Az intézményes nevelés - mint másodlagos szocializációs színtér- alapvető feladata a kultúra átadása, közvetítése az életkori sajátosságokhoz optimálisan illeszkedő nevelési módszerekkel oly módon, hogy abban az örök emberi értékek saját nemzeti kultúránk színeivel gazdagodjanak.

Célunk olyan nevelő környezet kialakítása, ahol a befogadó attitűd természetessé válik, az óvodapedagógus, a nevelőmunkát segítő munkatársak, szülők, gyermekek számára

egyenként. A befogadó közoktatási rendszer kialakításához való aktív hozzájárulásunk része a multikulturális és interkulturális szemléletmód és nevelési gyakorlat kialakítása.

Nevelési céljaink meghatározásánál abból a meggyőződésből indulunk ki, hogy a prevencióra, a korai fejlődés tudatos támogatására szükség van. Megvalósításában alapvetően támaszkodunk a gyermek természetes megnyilvánulási formáira, a mozgásra és játékra, mint a fejlődést meghatározó tényezőkre.

1.4. Alapelvünk

- Óvodánk pedagógiai programja a mozgásra és a játékra alapozva szervezi a nevelési területeken végzendő pedagógiai és pszichológiai feladatait.
- Biztosítjuk az egyéni differenciált fejlesztést, (hátránykompenzálás, sajátos nevelési igényű gyerekek speciális fejlesztése). A gyermekek önmagukhoz képest való fejlesztése az elvünk, a családi nevelés mellett!
- Alkalmazkodunk a gyermek egyéni érési, fejlődési üteméhez, így biztosítva, hogy gyermekeink testileg, lelkileg, szellemileg felkészültek legyenek.
- Lehetőséget biztosítunk a tehetséges gyermekek egyéni képességeinek kibontakoztatására.

Kiemelt figyelmet fordítunk a hátrányos helyzetű gyerekek nevelésére, az esélyegyenlőség biztosítására, a különbözőségek elfogadására törekszünk.

1.5. Személyi feltételek

Az óvodai csoport (vegyes életkorú gyermekekből szervezett) nevelő munkájához elengedhetetlenül szükséges a 2 fő óvodapedagógus végzettséggel rendelkező pedagógus munkája.

A pedagógiai munkát 2 fő dajkai munkakört betöltő szakképzett, gyermekszerető dajkai munkatárs munkája segíti. A minőségi pedagógiai munka segítése érdekében tevékeny részt vállalnak az óvodai csoport életében. A dajka egyike a gyermeket nevelő felnőttnek, aki éppúgy, mint az óvodapedagógus magatartásával, teljes lényével, beszédstílusával, öltözködésével hatást gyakorol a kisgyerekekre. Ahhoz, hogy a dajka a nevelési folyamatban közvetlenül és tevékenyen részt vehessen, elsősorban arra van szükség, hogy megfelelő szinten tájékoztassuk az óvoda és az adott óvodapedagógus nevelési elképzeléseiről és módszereiről.

Programunk megvalósításához elengedhetetlenül szükséges a szakmai fejlődésre, önképzésre motivált óvodapedagógus és dajka egyenként.

Nevelési programunk fontos kiegészítője, hogy legalább heti 1 alkalommal logopédus segítse a gyermekek beszédfejlesztését.

Nevelőtestületünk tagjaira jellemző a gyermek centrikusság, kreativitás, az új módszerek megismerése iránti igény.

Feladataink megvalósításához elengedhetetlen valamennyi munkatárs folyamatos együttműködése, összehangolt munkája a befogadó szellemiségű óvoda, az inkluzív nevelés érdekében.

Az óvoda teljes nyitvatartási ideje alatt a gyermekekkel történő foglalkozások mindegyikét, óvodapedagógus irányítja.

1.6. Tárgyi feltételek

Az épület és környezete biztosítja a neveléshez és oktatáshoz kívánt feltételeket. Az épület tágas, világos, benne két csoportszoba található. Tágas öltöző, ebédlő, mosdó áll a gyerekek rendelkezésére. Az ebédlőt használjuk a testnevelési feladatok színhelyéül. A kisebb foglalkoztató teremben történik a logopédiai foglalkozás, egyéni fejlesztések, illetve az altatás. A HACCP előírásainak megfelelően működő tálalókonyhával rendelkezünk. A dolgozók számára az öltöző és a felnőtt WC biztosított. A szülők és vendégek fogadására az iroda szolgál. Az óvoda udvara kellemes. A 3-7 éves gyermekek mozgásának fejlődését elősegítő környezet. Az udvaron mászóak, hinták, csúszda, homokozó, tágas hely a labdajátékokhoz, célba dobó áll a gyermekek rendelkezésére. Óvodánk 2005-től EU szabványnak megfelelő játékeszközökkel rendelkezik. A babaházban szerepjátásra van lehetőség, a színben elhelyezett asztaloknál rajzolás, festés gyurmázás és egyéb finommotorikus mozgás fejlesztésének számtalan tárházából válogatva foglalkozhatják el magukat a gyerekek.

Az óvoda felszereltsége megfelelően biztosítja a nevelési programunk megvalósítását. A neveléshez szükséges eszközök rendelkezésre állnak. A választott program által megkövetelt nagyméretű tükör, a jelzőgumik szintén biztosítottak az óvodában. Mozdásfejlesztéshez sokféle eszköz áll a rendelkezésre, amelyet az évek során folyamatosan bővítettünk. Foglalkozási eszközeinket fokozatosan bővítjük, sok fejlesztőjátékkal rendelkezünk. Gyermekeinket tudatosan neveljük a tárgyak és eszközök rendeltetésszerű használatára, valamint a környezet védelmére.

A korszerű nevelési és fejlesztési segédanyagok használatához internetes kapcsolattal, televízióval, videomagnóval, DVD és CD lejátszóval rendelkezünk. Könyvtári állományunkat folyamatosan bővítjük.

A gyermekek ellátásához szükséges korszerű ágyak és székek megfelelő számban és méretben rendelkezésre állnak.

2. ÓVODAKÉP, GYERMEKKÉP, PEDAGÓGUSKÉP

2.1. Óvodakép

Törekvésünk arra irányul, hogy biztosítsuk az óvodás korosztály számára a harmonikus, testi-lelki fejlesztést, meleg szeretetteljes és biztonságérzést adó, védelmet nyújtó óvodai környezetben.

Gondoskodunk a gyermeki személyiség teljes kibontakoztatásáról a mozgásban, játékban történő tevékenykedtetés során. Kiemelt figyelmet fordítunk az egészséges életmód szokásainak kialakítására, megalapozására. A testi képességek sokirányú fejlesztése programunk egyik alappillére.

Az óvodai nevelés a családi nevelés kiegészítője. Az óvoda pedagógiai tevékenységrendszere és tárgyi környezete biztosítja az óvodás korú gyermek fejlődésének és nevelésének legmegfelelőbb feltételeit. Az óvodában, miközben az teljesíti a funkcióit (óvó –

védő, szociális, nevelő – személyiségfejlesztő) a gyermekekben megteremtődnek a következő életszakaszba (a kisiskolás korba) való átlépés pszichikus feltételei.

2.2. *Gyermekkép*

Szeretnénk, ha az óvodánkba járó gyermekek testben és lélekben egészséges, boldog, kiegyensúlyozott személyiséggé válnának.

Az óvodáskor végére a gyermekek a különbözőségekkel természetes módon tudjanak együtt élni, koruknak megfelelő mértékben empatikus, szolidáris játszótárssá, csoporttárssá váljanak.

Olyan korszakban élünk, melyben igen bonyolult a társadalmi élet, és amely nagymértékben támaszkodik az intelligenciára és a képzettségre. Kultúránk általánosan elfogadott eszményképe a sokoldalúan fejlett ember. Ez számunkra annyit jelent, hogy minden gyermek egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljön, a meglévő hátrányai csökkenjenek, az esélyegyenlőség biztosítása minden gyermek számára.

2.3. *Pedagóguskép és a gyermekeket körül vevő felnőttek*

Az óvónő személyén túl a gyermekekkel kapcsolatba lépő felnőttek (dajka) külső-belső értékei mindig példaértékűen állnak a gyermekek előtt. A tolerancia, a nyitottság, elfogadás következetesség, szeretetteljesség –mint elvárások- kiemelten fontosak nevelő-fejlesztő munkánk során. Maximálisan biztosítjuk a gyermekek alapvető szükségletét, az érzelmi biztonságot. Figyelembe vesszük a gyermek egyéni képességét, tehetségét, fejlődési ütemét, szociokulturális háttérét, segítve tehetsége kibontakoztatásában, valamint hátrányos helyzetéből való felzárkóztatására.

3. PROGRAMVÁLASZTÁS

Az óvoda nevelőtestülete közös akaratából, a helyi viszonyokat figyelembe véve, a Komplex Prevenciós Óvodai Program adaptálását választotta. Döntésünket indokolta:

1. A megelőzés fontossága
2. az a tény, hogy a program segítséget nyújt a felzárkóztatáshoz
3. a jó képességű gyerekek egyéni fejlesztésére lehetőséget biztosít
4. a pedagógusok személyiségéhez, nevelési elképzeléseihez közel áll a program

4. NEVELÉSI CÉLJAINK, FELADATAINK

4.1. *Óvodánk nevelési célja:*

1. Az óvodás korú gyermekek életkori és egyéni sajátosságainak, valamint eltérő fejlődési ütemének figyelembevételével célunk, hogy minden gyermek egészséges, harmonikus személyiség legyen.
2. Rendelkezzen e megfelelő testi, szociális és értelmi képességekkel és érettséggel.
3. A potenciális tanulási zavarok megelőzése a mozgásra, játékra alapozva, különös figyelemmel arra, hogy minden gyerek képességeinek maximumát érje el.

4.2. Óvodánk nevelési feladatai:

Feladataink:

- a gyermekek optimális fejlődésének biztosítása
- testi, lelki szükségletek kielégítése
- egészséges életmód kialakítása
- **érzelmi, erkölcsi és értékorientált közösségi nevelés**
- felkészítés a közösségi életre
- anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása
- az iskolai beilleszkedés közvetett előkészítése
- a tanulási képességeket meghatározó funkciók fejlesztése
- a játékon, a tapasztalatszerzésen, a mozgásfejlesztésen keresztül a harmonikus személyiségfejlesztés megvalósítása
- a potenciális tanulási zavarok kiszűrése és megelőzése.

A gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítése:

- A gondozási tevékenységgel a gyermek komfort érzetének biztosítása, jó szokások kialakítása.
- Rendszeres mozgással, egészséges életvitel kialakítással, a mozgás megszerettetése.
- Testi képességek, fizikai erőnlét, edzettség fejlesztése.

Egészséges, harmonikus személyiség fejlesztés:

- Az interperszonális kapcsolatok új formáinak kialakítása.
- Énkép – önismeret - önértékelés fejlesztése.
- Új attitűdök, értékek normák kialakítása
- Erkölcsi értékek, normák kialakítása.

Potenciális tanulási zavarok megelőzése:

- A fejlesztés alapja a mozgás. (mozgásfejlesztés, testséma fejlesztés, észlelésfejlesztés, verbális fejlesztés)
- Játék
- Tanuláshoz szükséges pszichikus funkciók fejlesztése.

5. A NEVELÉS KERETEI

5.1. Egészséges életmódra nevelés

Célja: Az óvodás korú gyermek egészséges életvitel igényének alakítása, testi fejlődésük elősegítése

Feladata:

- A gyermek személyes belső környezetének, testi, lelki, szociális egészségének gondozása, környezettudatos magatartás megalapozásával az egészség fejlesztése, védelme.

- **A gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet megteremtése.**
- A harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése.
- A gyermeki testi képességek fejlődésének segítése.
- **A gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése.**
- A tágabb és szűkebb környezetünk közvetlen tapasztalati úton történő megismertetése, amely megalapozza a környezettudatos magatartás és a környezet iránti tisztelet kialakítását.
- **Az egészséges életmód, a testápolás, a tisztálkodás, az étkezés, különösen a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só- és telítetlenzsír-tartalmú ételek fogyasztásának csökkentése, a zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzése, a fogmosás, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása.**
- Megfelelő szakemberek bevonásával – a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve – speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelés feladatainak ellátása.

5.1.1. Egészséges életvitel igényének alakítása

A helyes életritmus kialakítása az óvodában kezdődik, amelyet a jól megválasztott napirend és heti rend biztosít. A rendszeresen, ugyanabban az időben végzett tevékenységek visszahatnak az életfolyamatokra. Feltételei az egészséges testi és lelki fejlődésnek. A gyermek pozitív énképének alakulását segíti, ha a rájuk bízott feladatokat sikeresen teljesítik és ez által egyre önállóbbakká válnak. Minden tevékenység alapfeltétele a jó hangulat, oldott légkör, kellemes közérzet. Az önkiszolgáló feladatok a tevékenységek begyakorlását teszik lehetővé, amihez minden gyereknek elegendő időt kell biztosítani. Az elvégzendő feladatok és ismeretek nehézségi foka a képességekhez mérten növelhető. A gyermek felnőtt bensőséges kapcsolatán keresztül nyugodt, kiegyensúlyozott, pozitív megerősítést biztosító légkörben tanítjuk és gyakoroltatjuk a szokásokat, amelyek az óvodáskor végére szükségletté, igényné válnak. Kiemelt hangsúlyt fektetünk a hátrányos szociális körülmények közül érkező gyermek testápolási szokásaira. Gondot fordítunk a legalapvetőbb szokások kialakítására.

- **Testápolás:**

A kisgyermek jó közérzetéhez a felnőtt testközelségére is szükség van. A testápolással kapcsolatos feladatok végrehajtása különösen a beilleszkedés idején, az óvónő-gyermek szoros kapcsolatával történik. Eleinte csak a kapcsolat felvételét jelentik, majd később a tevékenységek megtanítására irányulnak. A cselekvés és beszélgetés közben megismerik a testápolást szolgáló eszközöket, és azok használatát. A gyermekek egyéni fejlettségükhöz mérten kapnak segítséget.

- **Öltözködés:**

Az óvodás gyermek öltözködés közben tapasztalatokat szerez az öltözködés sorrendjéről, és arról, hogyan könnyebb a végrehajtás. Mindezeket a tevékenységeket az óvónő magyarázata kíséri. Fontos a verbális megerősítés.

A szülőket arra kérjük, hogy a gyermekek ruhája kényelmes, az időjárásnak megfelelő, réteges legyen. Az óvodai tevékenységekben való részvételhez biztosítsa a célszerűséget. Minden gyermeknek legyen váltó ruhája. Ügyelünk arra, hogy papucsot ne viseljenek, mert ez balesetveszélyt okozhat.

- **Táplálkozás**

Családlátogatáson tájékozódunk a gyermekek táplálkozási szokásairól is, ami a gyermek megismeréséhez elengedhetetlenül szükséges. Célunk az, hogy természetes étvágyukat keltsük fel és nem az, hogy evésre kényszerítsük őket. Ügyelünk arra, hogy az étkezés mindig azonos időben történjék. Fontos az étkezések megszervezése, kulturált lebonyolítása. Étkezésnél figyelembe vesszük a gyermekek egyéni étvágyát, igényét. Törekszünk arra, hogy megkedveltessük velük az új ízeket. A korszerűbb táplálkozás kialakítása érdekében zöldség-gyümölcsnapokkal egészítjük ki az étrendet. Odafigyelünk a kellő folyadékmennyiség bevitelére is. Óvodánkban szűrt víz ivására van lehetőségük a gyerekeknek. Igényüknek megfelelően a nap bármely szakaszában élhetnek vele.

- **Pihenés, alvás, levegőzés**

Fontos a pihenéshez szükséges nyugalom, biztonságérzetet nyújtó légkör és feltételek megteremtése. Az egyéni alvásszükségletet figyelembe vesszük. A korábban ébredő gyerekeknek lehetőségük van társaik zavarása nélkül csendesen elfoglalni magukat. Biztosítjuk a szeretetteljes légkört, fontosnak tartjuk az alvás előtti mesélést.

Az évszak és időjárás nyújtotta lehetőségeket figyelembe véve a szabad levegőn szervezzük a különböző tevékenységeket: játék, mozgás.

5.1.2. A gyermek testi fejlődésének elősegítése

- **A gyermek egészségének védelme**

Az egészségvédelem az óvodapedagógus fontos feladata. Magába foglalja az egészséges életvitel igényének kialakítását, a gyermek testi épségének védelmét és a balesetek megelőzését.

A test épség védelme és a baleset megelőzés szükségessé teszi a tárgyi és személyi feltételek biztosítását, az eszközök, használati tárgyak ellenőrzését, karbantartását, a hibaforrások megszüntetését.

Fontos a gyermek tevékenységének folyamatos figyelemmel kísérése, a gyermekbalesetek megelőzése szempontjából is. Rendszeresen és tudatosan felhívjuk a gyermekek figyelmét környezetükben található eszközök, tárgyak helyes használatára. A levegő, víz, napfény együttes hatásainak kihasználásával biztosítjuk a gyermekek testi edzettségét. Ennek érdekében a lehető legtöbb időt töltünk a szabadban. Nyáron az udvari játék után biztosítjuk a zuhanyozást. A nap káros hatásaitól árnyékot adó fáink és fedett teraszunk óvják meg a gyerekeket.

Éves rendszerességgel kerül sor az orvosi védőnői szűrésekre, amelyekre a szülő kíséri el gyermekét a rendelőbe.

Feladatunk a gyermek egészségi állapotának figyelemmel kísérése. Szükség szerint értesítjük a szülőket és az orvost. Óvodánkba lépéskor anamnézis lapon felmérjük a

gyermek különös betegségeit (aszma, allergia, lázgörcs, stb.), hogy az egyéni bánásmódot előre tervezhessük.

Nagy hangsúlyt fektetünk a higiénés szabályok betartására – portalanítás, fertőtlenítés, környezet tisztántartása, az időjárásnak megfelelő öltözködés, folyamatos levegőcsere.

Az egészséges életmód megalapozója a család és az óvoda együtt. Ezen belül elengedhetetlen a mentálhigiéné, a lelki egészség védelme. A gyermekkorban elszenvedett pszichés sérülések nagyban befolyásolják az egyént felnőtt korban is. Éppen ezért a gyermekek testedzése mellett a lelki egészségükre is ugyanolyan figyelmet kell fordítani, szükség esetén megfelelő szakemberek bevonásával, a szülőkkel együttműködve.

- **A mozgás, a mozgás igényének kielégítése**

Udvarunk kialakítása pázsitos, szilárd burkolatú fedett terasz, védett homokozó biztosítja, hogy az év minden szakában lehetőség nyíljon a szabadban, biztonságos környezetben való mozgásra. Fából készült udvari játékaink is változatos mozgáslehetőséget biztosítanak.

Nagy füves területünk sokféle labdajáték gyakorlására nyújt lehetőséget.

A mindennapos mozgásra, differenciált, párhuzamosan végezhető mozgásos játékokat biztosítunk a gyerekek számára, hozzájárulva mozgásigényük kielégítéséhez, illetve az egyéni lemaradások kompenzálására.

5.2. *Érzelmi, erkölcsi és értékorientált közösségi nevelés*

Célja: A gyermekek egyéni érdekeinek, tulajdonságainak, képességeinek kibontakoztatása a közösségen belül. A csoport normái alapján.

Feladata:

- A családi nevelés kiegészítéseként szeretetteljes, otthonos, érzelmi biztonságot nyújtó kiegyensúlyozott légkörben, közös tevékenységek által a társas kapcsolatok alakítása, az összetartozás élményének elmélyítése.
- **Az óvoda egyszerre segítse a gyermek erkölcsi, szociális érzékenységének fejlődését, éntudatának alakulását, és engedjen teret önkifejező törekvéseinek.**
- **A szocializáció szempontjából meghatározó a közös élményeken alapuló tevékenységek gyakorlása;** a gyermek erkölcsi tulajdonságainak, szociális készségeinek és képességeinek, attitűdjeinek, azaz kompetenciáinak (együttműködés, önállóság, segítőkészség, kitartás, akarat, feladat-szabálytudat, együttérzés, önzetlenség, figyelmesség, stb.) fejlődéséhez, a szokások gyakorlásához szükséges tevékenységi és értékelési rendszer, interakciós kultúra biztosítása az értékrend megalapozása érdekében.
- A társas kapcsolatok alakulásának segítése gyermek-gyermek, gyermek felnőtt viszonylatban (pozitív attitűd kialakítása)
- Az óvoda a gyermekek nyitottságára épít, és ahhoz segíti a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a hazaszeretet és a szülőföldhöz való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.

- A kiemelt figyelmet igénylő gyerekek esetében szükség szerint különösen jelentős az óvoda együttműködő szerepe az ágazati jogszabályban meghatározott speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel.
- A gyermeki magatartás alakulása szempontjából az óvodapedagógus, az óvoda valamennyi alkalmazottjának kommunikációja, bánásmódja és viselkedése modell értékű szerepet tölt be.
- A nemi identitásalakulásának támogatása mellett, a tradicionális nemi szerepek határainak tágítása, a sztereotípiák merevségeinek oldása. (pl. a fiú is sírhat, a lány is lehet határozott.)
- Nevelje a gyerekeket a különbözőségek elfogadására, tiszteletére.

5.2.1 Hagyományaink, ünnepeink

Óvodánkban az ünnepek és hagyományos programok megszervezésekor minden esetben a jó érzelmi előkészítést, az egyre fokozódó örömteli várakozást, és a későbbiek során ismétlődő közös öröm felidézése az egyik szempont. Az ünnepek ráhangolásában kiemelt szerepet kap a közös ajándékkészítés, környezetszépítés.

Az óvodánkban szervezett különböző programok (kirándulások, rendezvények) színesítik az óvodai életet, formálják a közösséget, tapasztalatot, új ismereteket nyújtanak a gyerekek számára

Ünnepeink:

Télapó
Karácsony
Farsang (szülők részvételével)
Március 15.-i megemlékezés
Húsvét
Anyák napja
Gyereknapi
Apák napja
Óvodai évzáró és ballagás

Hagyományaink:

Őszi-tavaszi kirándulás (önköltséges)
Nyílt napok
Családi nap
Születés és névnapok megünneplése

5.2.2. Szervezeti és időkeretek

- Csoportszervezés

Óvodai nevelési programunk szervezeti keretét az 1 éves életkorú gyermekekből álló óvodai csoport adja. A napirend átgondolt tervezésével és a munkaidő helyes

összehangolásával igyekszünk lehetőséget biztosítani az iskola előtt álló, valamint az egyéni foglalkozást igénylő gyermekek fejlesztésére.

- Napirend - Heti rend

Az óvoda teljes nyitvatartási ideje alatt óvodapedagógus jelenléte biztosított. A gyermekek biztonságérzetéhez, érzelmi egyensúlyához fontos a megfelelően megtervezett napi és heti rend, szem előtt tartva e játék elsődleges szerepét.

Napirendünk rugalmas, melyben az étkezések időpontjai és a pihenés kb. időpontjai a következők: reggeli 8:30, ebéd 12:00 uzsonna 15:30, pihenés kb. 13.00-tól. A pihenés időtartama az egyéni szükségletek, az életkori sajátosságok figyelembe vételével módosul.

- Napirend

6.30 - 8.30 szabad játék

8.30 - 9.00 étkezés előkészítése, reggeli

9.00 - 12.00 szabad játék, játékba integrált fejlesztések, tanulás, mindennapos testnevelés, udvari szabad játék, levegőzés, mozgásos játékok az udvaron

12.00 - 13.00 ebéd, testápolási teendők, készülődés a pihenéshez

13.00 - 15.30 mese, pihenés, testápolási teendők, uzsonna

15.30 - 16.30 szabad játék

- A heti rend kialakítását befolyásoló tényezők

Fő tevékenység a játék, amely a teljes napot átszövi és ebben kiemelt helyen szerepel a szabad játék biztosítása.

Napirendünk rugalmas keretet ad a gyermekek számára az óvodai tanulás valamennyi formájának.

Meghatározott ideje a testnevelésnek van, a többi tevékenységi formát a hét folyamán komplex formában valósítjuk meg

Az előre megtervezett heti rendet rugalmasan kezeljük, mindig figyelembe véve a gyerekek motiváltságát, a külső körülményeket vagy ezek változásait.

A részletes heti rendet a csoportnapló tartalmazza.

5.3. Az anyanyelvi fejlesztés és nevelés

Célja: Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés, a kommunikáció különböző formáinak differenciált fejlesztése a nevelőtevékenység egészében.

Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat.

Feladata:

- A gyermek természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartása, ösztönzése, a **gyermek meghallgatása, a gyermeki kérdések támogatása és a válaszok igénylésére történő figyelem fordítása**
- A beszédészlelés, beszédértés, szóbeli emlékezet fejlesztése.
- Szókincs (relációs és általános) gyarapítása, szófaji gazdagság megalapozása.
- Folyamatos tiszta beszéd, nyelvi kifejezőkészség kialakítása.
- Nyelvi készség (társalgási, vagy kontextusos és elbeszélő, vagy összefüggő beszéd fejlesztése.
- Kommunikációs jelzések felismerésének, használatának gyakorlása, egyéni bánásmód, differenciált fejlesztés alkalmazásával.
- Együttműködés a családdal a megelőzés és a korrekció területén.
- A szociokulturális háttér figyelembe vételére épülő differenciált készség és képességfejlesztés megvalósítása.

5.4. Az értelmi fejlesztés és nevelés

Célja:

- A gyermekek érdeklődésére, kíváncsiságára, mint életkori sajátosságaira építve, biztosítsunk számukra változatos tevékenységeket, amelyeken keresztül tapasztalatokat szerezhetnek az őket körülvevő természeti és társadalmi környezetről.
- A tapasztalatok rendszerezése és bővítése mellett lehetőséget adunk a különböző élethelyzetekben való gyakorlásra.
- Az átélt közös élmények, alkotó tevékenységek fejlesszék a gyermek értelmi képességeit, intellektuális élményeket keltsenek bennük.

Feladata:

- Változatos tevékenység biztosítása a gyermekek számára, amelyben lehetőségük van meglévő tapasztalataira, ismereteire, élményeire építve, további élmények és tapasztalatok szerzésére az őket körülvevő természeti és társadalmi környezetről.
- **Egyrészt a gyermek spontán és tervezetten szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása, másrészt az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás, kreativitás – alkotóképesség-) fejlesztése.**
- **Valamennyi értelmi képesség, különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését elősegítő ösztönző környezet biztosítása.**
- **Az életkori sajátosságoknak megfelelő cselekvéses tanulás biztosítása.**

6. TEVÉKENYSÉGI FORMÁK

6.1. Mozgás

Az egészséges életmód kialakulásának egyik elengedhetetlen feltétele a mozgás, mely nagyban hozzájárul a gyermekek ideális testi és szellemi fejlődéséhez.

A nevelés során arra törekszünk, hogy a gyerekek minél sokrétűbb mozgásformákkal ismerkedjenek meg. A mozgás öröm legyen a számukra, s ezt az örömforrást az egész nap

folyamán biztosítanunk kell. A mozgáslehetőségek kötött és kötetlen formában valósulnak meg a játék során, az udvari életben, a mindennapos tornán, a testnevelési foglalkozásokon, valamint kirándulásokon. A mozgásfejlesztő program az egész személyiség fejlesztésére irányul, s változatos tevékenységek sorozatában valósul meg.

Céljaink:

- A motoros képességek fejlesztése,
- a fizikai aktivitáson keresztül a szellemi aktivitás előkészítése, illetőleg a sikeres mozgásos feladatmegoldások eredményeként az önértékelés és az önbizalom növelése,
- a nagy és finommozgások, testséma és fizikális erőnlét fejlesztése,
- egyensúlyérzék fejlesztés,
- a lateralitás fejlesztése a dominancia erősítése,
- szem-kéz, szem-láb koordináció fejlesztése,
- ritmikus tevékenységekkel a ritmusérzék fejlesztése,
- a vizuális és auditív percepció fejlesztését alapozó, illetőleg azt kiegészítő szerepű mozgások gyakoroltatása,
- a problémamegoldások erősítése mozgásos tevékenységgel elvégzett feladatmegoldásokkal,
- mozgással kapcsolatos, és mozgáshoz kapcsolódó szókészlet fejlesztése.

Feladataink:

- A feltételek megteremtése (jó levegő, tiszta környezet, korszerű eszközök stb.)
- A játékban gazdag, egyéni képességeket figyelembe vevő tevékenységek biztosítása,
- Az eszközök és tevékenységek kiválasztásánál a gyermekek életkorához, fejlettségéhez és a csoport összetételéhez való igazodás.
- A társakkal végzett együttmozgás tapasztalatainak gazdagításával a gyermek énhatárainak, a másik észlelésének, az önfegyelem, alkalmazkodás, kooperációs képessége fejlődésének elősegítése,
- Mozgásigény, fejlettség, terhelhetőség megismerése
- A mozgás és mozgásigény különbözőségének figyelembe vételével mozgásigény kielégítése, illetve ösztönzés a mozgásra az egyéni lemaradásokat kompenzáló mozgásos játékok ajánlásával,
- Változatos, differenciált, párhuzamosan végezhető lehetőségek biztosítása a mindennapos mozgásra valamennyi gyerek számára,
- A konkrét mozgásos tapasztalatok beépülésének a szokincs, az elvont gondolkodás, a keretszatomnak fejlődésének segítése a mozgásformák megnevezésével,
- Világos, konkrét értékeléssel a pozitív énkép alakulás támogatása.
- Olyan mozgásos játékok, tevékenységek, feladatok rendszeres alkalmazása, amelyek kedvezően hatnak az erő és az ügyesség fejlődésére, amelyek befolyásolják a gyermeki szervezet teherbíró képességét, egészséges fejlődését, a helyes testtartás kialakulását.
- Az óvodai nevelés minden napján lehetőséget kell biztosítani a spontán megjelenő mozgásos tevékenységeknek az egyéni szükségleteknek és képességeknek a

figyelembe vételével. Törekedni kell a gyermekeket legjobban fejlesztő kooperatív mozgásos játékok széleskörű alkalmazására, a szabad levegő kihasználására.

A mozgásfejlesztés hatása

Hatása az értelmi képességek fejlődésére

- A mozgásos játékok, gyakorlatok téri helyzetek felidézésével fejlődik a gyermek vizuális memóriája
- A testrészek téri irányok, formák bemozgásával megismerésével, megnevezésével bővülnek a térről való ismereteik, fejlődik térészlelésük, gyarapodik szókincsük.
- A megnevezett, látott és elvégzett cselekvések, mozgások elősegítik a különböző észlelési területek integrációját, a fogalomalkotás fejlődését.

Hatása a szociális képességek fejlődésére

- „Én tudat” fejlődik általa (saját testének, mozgásos tevékenységének megtapasztalása)
- Közös örömteli játék (társas kapcsolatai kiszélesednek)
- Önuralmuk, akaratuk, kitartásuk tolerancia képességük fejlődik
- Siker és kudarcélmény kezelése, elviselése (versenyjátékok, labdajátékok, futás, egyéni és csoportteljesítmény átélése).

6.2. Játék

Célja: A gyermek szabad képzettársításának elősegítése. Az intellektuális, mozgásos, szociális tapasztalatok többszöri átélésével a gyermekek egyéni vágyainak és ötleteinek kibontakoztatása. Kreativitást fejlesztő és erősítő, élményt adó tevékenység.

Feladataink:

- A játékhoz szükséges feltételek biztosítása (tudatos jelenlét, indirekt irányítás)
- A szűkebb és tágabb környezetből szerzett gyermeki benyomások feldolgozásának biztosítása a szabad játékban.
- A 3-6-7 éves korban megjelenő játékfajták, s azok tartalmának minőségének gazdagítása
- A gyermekek beszédképességének fejlesztése.
- A szabad játék biztosítása

6.2.1. A játék szerepe a fejlődésben

A 3-6-7 éves gyerek számára a játék alapvető létforma, legfőbb élményforrás, személyiségfejlesztésének színtere, a tanulás, a készség és képességfejlesztés leghatékonyabb módja. A játék a gyermek elsődleges, meghatározó tevékenysége, amely a lehető legnagyobb mértékben hat szinte valamennyi pszichés, motoros, szociális személyiségkomponensre. A játék sokoldalúan fejleszti a gyermeket, játéktevékenysége közben fedezi fel, ismeri meg környezetét, ismeri fel önmaga lehetőségeit, korlátait. E tevékenység közben jönnek létre gondolkodási tevékenységének első formái, fejlődik emlékezete, fantáziája, gazdagodik érzelmvilága, erősödik akarata, kitartása, alakul szabálytudata. Fejlesztőhatással van a játék a nagy és finommozgásokra, a figyelemre, a megfigyelőkészségre is.

Az óvodában fontos a szabad játék túlsúlyának érvényesülése.

Célunk a szabad játék minél gazdagabb feltételeinek biztosítása, pedagógiai, pszichológiai szakértelemmel való támogatása indirekt módszerekkel a 3-7 éves korú gyermekek optimális személyiségfejlődésének biztosítása érdekében az együttműködés kiszélesítésével.

6.2.2. Az óvodapedagógus játékbeli szerepe

- Tudatosan megengedő, elfogadó, biztonságot és bizalmat adó, támogató jelenlét.
- Potenciális partner, akit érdekel, amit a gyerekek játszanak, tesznek, csak szükség esetén avatkozik be
- A szabad játék és játszótárs választás biztosítása a kreativitás ösztönzése, támogatása.
- A gyermekek aktuális fejlettségi szintjének nyomon követése, egyénre és csoportra szabott fejlesztési feladatok tervezése és megvalósítása elsősorban indirekt módszerekkel.

6.2.3. Az óvodapedagógus feladata a játék feltételeinek megteremtésében

- Nyugodt légkör

Az egész óvodai élet alapvető feltétele. A játék légkörének kiegyensúlyozottságát meghatározza az óvónő személyisége, viselkedése hangneme. A gyermek érezze magát biztonságban, érezze, hogy figyelnek rá, figyelembe veszik kívánságait, ötleteit, hogy kedvére tevékenykedhet. Ennek érdekében fontos az együttélés alapvető szabályainak, szokásainak kialakítása. Ez nem jelent merev korlátokat, csak annyi szabályt állítunk a gyerek elé, amely segíti őt az eligazodásban, hogy fel tudja mérni saját és társai tevékenységének határait.

- Megfelelő idő

Mivel a játék alapvető tevékenység, ezért természetes, hogy a napirendben erre biztosítjuk a legtöbb időt. Ez az idő lehetőleg összefüggő kell, hogy legyen annak érdekében, hogy kapkodás nélkül, elmélyülten játszhasanak a gyermekek.. Fontos, hogy legyen idejük a gyermekeknek arra, hogy elképzeléseiket megvalósíthassák. A többi tevékenység is integrálódik a játékban, indokolatlanul nem szakítjuk meg a játékot.

- Megfelelő hely

Megfelelő tér biztosítása a csoportszobában és az udvaron is Fontos a terek tagolása a különböző jellegű játékok kibontakozása érdekében a csoportszoba és az óvoda egyéb adottságainak figyelembe vételével. Könnyű és biztonságos mozgás lehetőségét szolgáló térfelosztás kialakítás szükséges. Az udvaron is fontosnak tartjuk, hogy a játszótér ne csak mozgásos játékhoz, hanem széleskörű tevékenységre is alkalmas legyen.

- Eszköz

Az eszközök biztosításánál figyelünk a gyermekek élményeire, tapasztalataira. A játékban nagy lehetőség van az egyéni ismeretének megfelelő differenciált eszközök biztosításának, hogy a bármely területen kiemelkedő és a fejletlen gyermek is

megtalálja a legmegfelelőbb eszközt és tevékenységet, ami a fejlődést elősegíti. Az óvónőnek ismernie kell a különböző játékszerek fejlesztő hatását. Játékszereink esztétikusak, könnyen tisztíthatók, sérülést, balesetet ne okozzanak.

- Tapasztalatszerzés, és élmény háttér

A gyermek játékanak témáját a szűkebb környezetéből meríti. A tárgyakkal való cselekvését, manipulációját, társas kapcsolatait az is meghatározza, hogy milyen mintát lát. Minél több ismerettel, tapasztalattal rendelkezik a játék annál összetettebb, gazdagabb, tartalmasabb lesz. Ezért fontos, hogy a gyermeknek legyen élményháttér, hozzá közel álló szerepmintája, amellyel azonosulni tud, és a játékba helyettesíti. A gyermek élményeinek zömét spontán szerzi, de törekszünk arra, hogy az óvodában is sokoldalú ismeretek, közös élmények szerzésére legyen módjuk. Fontos feladatunk a közvetlen tapasztalatszerzés lehetőségének biztosítása (munkatevékenységek megfigyelése, kirándulások, séták, stb.) mesék, irodalmi művek élménnyé válásának segítése és az élmények előhívása. Feladatunk, hogy figyelemmel kísérjük a játék folyamatát, segítséget adjunk, ha szükséges, konfliktusokat, egyéni sérelmeket orvosoljunk.

6.2.4. Játékformák: - Fejlesztési lehetőségek

- Gyakorló játék

Mozgásos gyakorló játék: ismerkedik saját testével, testi képességeivel. Testséma fejlesztés, testrészek ismerete, adott tárgyakhoz viszonyított testhelyzetek gyakorlása. Nagymozgások fejlődése.

Manipulációs gyakorló játék: megismerkednek az őket körülvevő világgal, tárgyakkal, azok tulajdonságaival. Szem-kéz koordináció fejlődése (egymásra rakosgatás, öntözgetés)

Verbális gyakorló játék:- szociális hatás: bátrabban beszélnek. Ritmusérzék fejlesztése, beszédgátlások megelőzése.

- Konstruktív játék

Átéli az alkotás örömét, fejlődik kreativitása, megfigyelő képessége, gondolkodása. Megtapasztalja a rész-egész viszonyát (percepció), szem-kéz koordináció, szín, forma fejlesztése.

- Szimbolikus és szerepjáték

Szociális tanulás - erkölcsi értékek, társadalmi együttélés szabályainak megismerése. Képzelet, empátia, alkalmazkodó készség, kommunikációs képességek, szabálytudat, akarat fejlesztése.

- Szabályjáték

Szabálytudat alakulása, kitartás, kudarctűrősség erősítése, indulatok fékezése.

Szociális fejlesztés: közösségi érzés, feladattudat, felelősségtudat

Értelmi fejlesztés: logikus gondolkodás, matematikai ismeretek, észlelés, memória kombinatív készség, figyelem.

- Barkácsolás

Megismerkednek az anyagok tulajdonságaival, megmunkálhatóságával. Szem-kéz koordinációfejlesztés, finommozgások gyakorlása.

Percepciófejlesztés: tapintásos érzékelés, vizuális ritmus, alaklátás, formaállandóság, rész-egész viszonyának felismerése.

- Bábozás, dramatizálás

Szociális fejlesztés: problémák feloldása, feszültség levezetése, társa kapcsolatok alakulása

Verbális fejlesztés: fogalmak, kifejezések gyakorlása, hangutánzás, beszédritmus, hangfejlesztés, kifejezőkészség, emlékezet

Mozgásfejlesztés: karral, ujjakkal végzett mozgások, ritmusérzék.

6.2.5. Anyanyelvi nevelés feladatai a játékban

Érdeklődés, komoly figyelem kifejezése a gyermeki közlések iránt, készséges válaszok a kérdésekre, gyermeki üzenetek dekódolása, metakommunikációs jelzések küldése, játszótársként nyelvi kifejezésminták adása.

6.3 *Verselés, mesélés*

Az anyanyelv használata szerves része az óvodai élet minden mozzanatának, a nevelés egész folyamatának. A nyelvi, kommunikációs helyzetek kialakításának kiváló eszköze a mese, vers, mely közvetíti az egyetemes kultúrát, tág teret nyújt az anyanyelvi nevelés terén.

A népmesék, vigasztalók, ringatók, népi mondókák ősi források, amelyek értékeket, hagyományokat, szokásokat közvetítenek

A magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai hagyományok, gazdag és jó alkalmat, erős alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre. A mese a gyermek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. A mese – képi és konkrét formában, esetlegesen a bábozás és dramatizálás eszközeivel – feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges és megfelelő viselkedésformákat.

Az óvodában a 3–7 éves gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan a népi – népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi –, a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek egyaránt helye van.

Céljaink:

- A gyermekek érzelmi, értelmi és etikai fejlődésének segítése, pozitív személyiség-jegyeik megvalósítása meseélményekkel, a mondókák versek zeneiségével.
- A korosztálynak megfelelő irodalmi élmények biztosításával az irodalmi érdeklődés felkeltése, esztétikai ízlésformálás.

Feladataink:

- A 3-7 éves korban megjelenő jellegzetes tartalmak biztosítása

- A mesélés verselés, mondókázás mindennaposságával az esztétikai, irodalmi fogékonyság megalapozása, anyanyelvünk, szülőföldünk szeretetére nevelés.
- A népi, klasszikus és kortárs irodalmi művek alkalmazása
- A gyermek saját vers- és mesealkotásának biztosítása, annak mozgással történő kombinálása.
- A gyermeki vers és mesealkotás ábrázolással történő kombinálása fejlődésének elősegítése, az önkifejező képesség gazdagítása érdekében.
- Megfelelő anyagválasztás, kifejező előadásmód, az irodalom nyelvi-stilisztikai eszközeinek kihasználása a gyermeki beszéd, kommunikáció fejlődése, fejlesztése érdekében.
- Az irodalmi élmény együttesből fakadó beszédfejlesztő módszerek változatos alkalmazása.
- A tevékenységformákban az anyanyelv gazdagságának ismertetése, a beszédészlelés-megértés, reprodukció fejlesztése.

6.3.1. A mese, vers objektív és szubjektív feltételei

- Objektív feltétele: hely, idő, eszköz

Megteremtjük a meséléshez szükséges családi, szeretetteljes légkört, a befogadást ne zavarják külső elterelő ingerek. A kötetlen jellegű kezdeményezés (a rendszeresen visszatérő hangulati elemek) és a kielégítő irodalmi élmények hatására a gyermekek önként vállalt, „kötelező” tevékenységévé, mindennapos igényévé válik. A csoportban megszokott helye van a mesélésnek, könyvnézegetésnek. A könyvek, bábok, meséléshez, dramatizáláshoz szükséges egyéb kellékek a gyermekek számára bármikor elvehető helyen vannak.

- Szubjektív feltétel

Óvónő, akinek kulturált, gyermekek számára is érthető élményszerű a nyelv-használata, artikulációja példaértékű.

Nyitott és fogékony az irodalmi művek iránt, előadásmódja figyelem- és érdeklődéskeltő, ismeri az életkori sajátosságokat, a gyermeki gondolkodás fejlődési folyamatát.

A gyermek, a maga életkori sajátosságaival, szocializációs háttérével, érzelmi kötődésével, nyelvi fejlettségével.

A délutáni pihenés előtt is mesélünk a gyermekeknek. Programunk lényeges eleme, hogy a mesélés mindennapos tevékenység. A gyermekek a mesék által megismernek sok új fogalmat, kibontakoztathatják szabad önkifejezésüket, társalgási kedvüket.

Ezekhez a feladatokhoz feltételként jelentkezik az óvónőknél, hogy esztétikai élményt jelentő, igényes klasszikus és kortárs irodalmi műveket válasszanak ki. Ezáltal érvényesüljön a pedagógiai, pszichológiai, módszertani tudatosság, erősítsék a gyermekben a környezet megszerettetését az évszakok szépségét.

6.4. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

Az óvodai zenei nevelés során a gyermekek mondókákat, énekes játékokat, komponált gyermekdalokat ismernek meg. A mondókás énekes játékok a zenei anyanyelvünk művészi értékei.

Elsősorban magyar népzenei hagyományokra alapozva tervezzük meg az éves zenei foglalkozások törzsanyagát, kiegészítve más nemzetek dalaival. Anyagunkat kiegészítjük az igényesen megválogatott kortárs művészeti alkotásokkal is. Arra azonban nagyon kell figyelnünk, hogy mindig az óvodás gyermek számára is érthető szöveggel, tisztán énekelhető hangkészletű dalokat, dalos játékokat válogassunk.

Vegyes csoportunk specialitása, hogy a zenei anyag széles skálán mozog, mely által lehetőséget biztosítunk arra, hogy minden gyerek megtalálja a saját zenei képességének megfelelőt. Úgy tervezzük meg mindennapos ének-zene és énekes játékok anyagát, hogy az egyszerűbbtől a bonyolultabb felé haladva minden gyerek találjon a számára megfelelőt.

Céljaink:

- A közös éneklés, közös játékok örömeinek megéreztetésével fejlesztjük a gyerekek zenei ízlését, művészeti fogékonyságát.
- Zenei élményhez juttatjuk a gyerekeket az éneklés, a zeneélvezetére, szeretetére nevelés, népdalkincs ápolása által.

Feladataink:

- A 3-7 éves korban tervezhető tartalmak biztosítása.
- A gyermekek érdeklődésének felkeltése, zenei ízlésének formálása.
- A zenei anyanyelv megalapozása, a zenei képesség, készségek fejlesztése.
- Éneklési készségek kialakítása, zenei kreativitás fejlesztése.
- Más népek kultúrájának megismerése gyerekdalaik által.
- Attitűdök és kommunikációs tulajdonságok kiteljesítése zenei élményekkel.
- Egyéni megszólalás biztosítása természetes játékhelyzetben. (pl. felelgetős énekes játékoknál)
- A népdalok éneklése, hallgatása, a gyermek-, néptáncok és népi játékok, a hagyományok megismerését, továbbélését jelentik.

A nap folyamán szerzett zenei élmények, játék közbeni ölbeli játékok, dúdolás, éneklés, mondókázás keltse fel éneklési, zenélési kedvüket. Az énekes játékok mozdulatai, segítsék mozgásuk összerendezettségét, dallamuk révén segítsék hallásuk és ritmusérzékük fejlődését.

A zenei élmény elsősorban a gyermek érzelmeire hat, mely elősegíti gátlásaik oldását, az éneklési készség elindítását, fejleszti beszédkészségüket, elősegíti a szép kiejtést.

Az ének-zenei tevékenység, a közös éneklés, mondókázás gazdag érzelmvilága nyugalmat, derűt közös élményt rejt magába. Elsősorban a hallás-észlelés és a ritmusérzék fejlesztésének alapja, formája. Összerendezetté teszi mozgásukat, közvetve az egész személyiséget fejleszti.

Az énekléshez, zenéléshez kapcsolódó készség és képesség fejlesztésnek meghatározó szempontja a gyermek életkori sajátossága, melynek fő területei: a hallásfejlesztés, a ritmusérzék fejlesztése és a mozgásfejlesztés egyaránt.

- **Zenehallgatás lehetőségei**

Az előadásra, zenehallgatásra szánt művet bármely néptől választhatja az óvónő, nincs szövegbeli, ritmikai, hangterjedelmi megkötés. Egyetlen szempont a zene szépsége és művészi értéke.

A zenehallgatás során zenei élményhez juttatjuk a gyermekeket, formáljuk zenei ízlésüket, a zene szeretetére neveljük őket. A legnagyobb élmény a gyerekeknek az óvónő éneke, hangszerjátéka, amit élőben figyelhet

A zenehallgatáshoz nyugodt légkör szükséges, és csak akkor éri el célját, ha élményt nyújt a gyerekeknek.

6.5. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

A vizuális tevékenység az óvodai nevelés egészében érvényesülő komplex folyamat, mely kapcsolódik minden tevékenységi formához. A gyermek közvetlen környezetétől számtalan spontán és „tervezett” vizuális ingert kap, melynek hatására tapasztalatokban gazdagodik, fejlődik. Az őt körülvevő világról egyre pontosabb ismeretei lesznek, melyeket sokrétű ábrázoló tevékenység során megelevenít, újraalkot.

Rajzolás, mintázás, kézimunka során fejlődik látó apparátusa, gondolkodása, így fogalomalkotó képessége, szem-kéz mozgáskoordinációja és esztétikai-etikai érzéke, látása és téri orientációs képessége.

A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézi munka, mint az ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül. Törekedni kell a gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatására és a tehetségek bátorítására.

Céljaink:

- A gyermekek élmény- és fantáziavilágának képi, szabad önkifejezése.
- A gyermekek tér-forma-szín képzetének gazdagítása esztétikai érzékenységük, szép iránti igényességük, nyitottságuk alakítása.

Feladataink:

- A gyermeki alkotó, alakító önkifejezés elősegítése
- Az óvodapedagógus az ábrázoló tevékenységekre az egész nap folyamán biztosítson teret, lehetőséget.
- A 3-7 éves korban tervezhető alkotó, alakító tevékenységek tartalmának, minőségének fejlesztése
- Az eszközök célszerű, biztonságos, takarékos, kreatív használatára szoktatás.
- Az ábrázoló képességek fejlesztése
- Vizuális nyelv megtanítása.
- Az esztétikai érzékenység, a szép iránti nyitottság, a környezet esztétikai alakítására és a vizuális esztétikai élmények befogadására való fogékonyság megalapozása.

- A belső képek gazdagítása a mese, vers, ének, énekes játék eszközeivel, a gyermeki ábrázolás ösztönzése alkotó légkör teremtésével, változatos lehetőségek felkínálásával.
- Vizuális tevékenységekhez kapcsolódó verbális és nem verbális megnyilatkozásokkal a spontán beszéd formáinak fejlesztése: megszólítás szándéknyilvánítás, kérdés, tudakozódás, különböző mondatfajták használata aktív és passzív szókincs bővítése, véleménynyilvánítás, döntés, az ábrázoltak szóbeli elmondása, formák, színek magyarázata, a barkácsoláshoz szükséges eszközök, anyagok megnevezése, kiállítás látogatáshoz kapcsolódó élmények megbeszélése.

Az ábrázoló tevékenység feltételei:

- Szubjektív: óvónői felkészültség
- Objektív: tárgyi feltételek – hely, idő, eszköz biztosítása

6.5.1. A felnőtt szerepe a vizuális tevékenységekben

Fontos, hogy az óvónő a gyermeki ábrázolás és kézimunka tevékenység sikeres megvalósításához alkotó fantáziával, rugalmassággal rendelkezzen. A gyermekek megfelelő körülmények között, nyitott polcon tárolt sok, szabadon elvehető, érdekes eszközök között válogathatnak, jól szervezett csoportokban tevékenykedhetnek, mely beépül spontán játékukba. Így természetes úton megy végbe az önfejlesztő folyamat. Megvárjuk, hogy a gyermek mit gondol ki magától, mit alakít, abban segítjük, hogy az általa létrehozott alkotás minél részletesebbé váljon, ezáltal neki okozzon minél több örömet. Az irányítás, motiválás lelkes, közös cselekvés, mert ez a feltétele annak, hogy belső igényük fokozódjon a vizuális közlés iránt.(érzelem). Képzeleteit segítjük pontosabban, részletesebben felidézni, ezzel agyi kapcsolatai is pontosabbá válnak, s egyre könnyebben működnek a későbbiekben. (értelem) Kézügyessége is gyorsabban fejlődik, pontosabbá válik a több gyakorlat során. (készségek, képességek megszilárdulása). Ezen kívül továbbra is adunk téma javaslatokat a gyermekek számára. Ennek célja, hogy változatosabbá tegyük ábrázoló tevékenységét, észre vétessük vele, hogy körülötte minden megjeleníthető, ábrázolható. Megismertetjük a gyerekeket az ábrázolás munkafogásaival, technikáival, anyagok, eszközök használatával. Fejlesztjük önértékelését, és neveljük mások munkájának megbecsülésére.

6.5.2. A tevékenység folyamata.

Óvodába lépés pillanatától kezdve lehetőség van a különféle anyagok megismerésére, az egyes technikák elsajátítására, gyakorlására.

- 3-4 éves korban:
A beszoktatás hónapjaiban a gyermek spontán érdeklődésére alapozunk és kihasználjuk az eszközök motivációs szerepét.
Feladatunk ebben az időben a szokások, szabályok rögzítése, a technika használatának pontos megtanítása, begyakorlása, illetve annak figyelemmel kísérése, hogy bár kialakulnak „kedvenc” tevékenységek, mégis időről-időre, változatos sorrendben

mindeneszköz újra kézbe kerüljön. A firkából továbblépő, ábrázolni kezdő gyermeket segítjük a haladásban, de fokozottan figyelünk a gyermek igényeire.

- 4-5 éves korban

Kiemelkedő a pozitív érzelmi hozzáállás erősítése, a technikák tanítása, tökéletesítése. Fontos az egyéni képalakítás fejlesztési iránya, a forma, nagyság és háttér alakítása. A közös emlékek vizuális felidézése során a vizuális emlékezet megmozgatása a feladat azzal, hogy felhívjuk a figyelmüket a részletek fontosságára, a térbeli, mozgásbeli történetek ábrázolására. A néphagyomány technikáinak kigyakoroltatása változatos módon.

- 5-6-7 éves korban

Az eszközöket készség szinten kezelik, mondanivalójukat vizuálisan ki tudják fejezni. Továbbra is nagy hangsúlyt kap az egyéni bánásmód. Fejlesztő eljárásaink alapja, önmagához képest fejlődjön, lépjen előre. A technikák tovább bővülnek, és önálló alkalmazása kap kiemelt szerepet.

A rajzolás, mintázás, kézimunka óvodánkban kötetlenül egyéni és mikro csoportos szervezési formában folyik. Így lehet a legsikeresebb az egyéni fejlesztés menete.

6.6. A külső világ tevékeny megismerése

Célja:

- A természet szeretetére nevelés, a természet közeli élettel való megismertetés, az összefüggések felismertetése, az ember felelősségének éreztetése a természeti és társadalmi környezet megóvása szempontjából.
- Nemzeti kultúránk hagyományinak közvetítése
- A környezet tevékeny megismertetése során célunk felfedeztetni a minket körülvevő világ mennyiségi, formai, kiterjedésbeli összefüggéseit játékos formában, a gyermek igényeihez igazodva.

Feladataink:

- Sokoldalú tapasztalatszerzés lehetőségének biztosítása az őket körülvevő természeti és társadalmi környezetről életkoruknak megfelelő szinten
- Olyan képességek kialakítása, amelyek szükségesek az ember kultúrája és környezete megismeréséhez
- Környezeti kultúra kialakítása, tudatformálás (életmód, életvitel, gondolkodásmód, viselkedés, természetvédelem, értékrend-alakítás, felelősségérzet kialakítása)
- A szülőföld, a hazai táj, a népi, helyi családi hagyományok, szokások és a tárgyi kultúra értékeinek megismerését közvetítő tapasztalatszerzési lehetőségek tervszerű biztosítása.
- A spontán helyzetek matematikai tapasztalatszerzésre való felhasználása mellett, a tevékenységekben való alkalmazás lehetőségeinek gazdagítása, problémahelyzetek teremtése, a gyermekek egyéni fejlődésének nyomon követése, differenciált fejlesztése.

- Az önálló véleményalkotás, döntési képesség megalapozása problémahelyzetek mérlegelésével, a cselekvéses tanulásból adódó tapasztalatok közös összegzésével, irányított és spontán megfigyelésekből adódó vélemények cseréjével.
- A megtapasztaláson alapuló megismerés, információszerzés sokoldalú biztosításával a gyermek aktív, passzív szókincsének mennyiségi és minőségi gyarapítása, ezzel párhuzamosan a fogalmak körének és tartalmának bővítése, új fogalomrendszer kialakítása, a beszéd, a mondatalkotás aktivizálása, a kontextusos beszéd gyakorlása.

Feladatunk, hogy megalapozzuk a természet megismerésével a természet szeretetét, a természet szépségének tisztaságának védelmét. Helyi sajátosságainkból adódóan (falusi környezet) gyermekeink bőséges ismeretekkel rendelkeznek természeti környezetükről.

Közvetlenül tapasztalhatják meg a természet változását, növények, állatok fejlődését.

A gyermek, miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élményét, a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét.

Szűkebb környezetükben ráirányítjuk figyelmüket a növények által nyújtott pozitív esztétikai benyomásokra. Megfigyelések alkalmával összehasonlítjuk környezetünk elemeit: rendezettség-tisztaság, rendezetlenség-elhanyagoltság szerint. A környezetvédelem szerves része a környezetünkben élő állatok védelme és, hogy az ember a felelős sorsukért. (Tapasztalatszerző sétákat teszünk állattartó családokhoz)

A témakörök kialakításánál figyelembe vett elveink:

1. a gyermekek valós, szűkebb környezete
  2. elmélyült alapos feldolgozás
  3. komplexitás
1. A témakörök keretét az évszakok adják, s ehhez rendeljük a növény és állatvilág, az ember és környezete, a hagyományok témaköreit. Nagyon fontos a helyi sajátosságok megjelenítése, melyben konkrét tapasztalatokat szerezhettek a gyerekek. Törekszünk azonban arra, hogy alkalmanként távolabbi közegekből is tapasztalatot szerezhessenek. A szűkebb környezetünk megismerése kiemelt jelentőséget kap (Fehér-tó, Vasútállomás). Helyet kap a tágabb közegek megismertetése (Szegedi Vadaspark, Szarvasi Arborétum, Mezőhegyesi ménesházak)
  2. A kevesebb, de alaposabban elve a témafeldolgozásokat érinti. Biztosítja a széleskörűséget, s hogy valamennyi gyermek a fejlettségi szintjének megfelelő ismerethez juthasson. A hosszú feldolgozási lehetőség alapos tapasztalati háttérrel nyújt, mely elvezet az alkalmazás felé.
  3. A környező világ megismerését annak matematikai, esztétikai összefüggéseivel együtt kezeljük.

6.7. Munka jellegű tevékenységek

A gyermek, munka jellegű tevékenységén saját életével, a közvetlen környezetével, illetve a közösség érdekével összefüggő tevékenységeket értjük. Mindez összhangban van teherbíró képességével, a feladatok elvégzéséhez szükséges képességekkel és nem kevésbé feladattudatának fejlettségi szintjével. A munka jellegű tevékenységek a játékkal és a cselekvéses tanulással sok vonatkozásban azonosságot mutatnak, önként végzett aktív tevékenység.

Céljaink:

- A gyermeknek munkához való pozitív viszony alakítása
- A munka szükségletének igénylése.
- A munka elfogadtatása és megszerettetése, ez összefügg a feladattudatra való neveléssel.

Feladataink:

- Annak érzékeltetése, hogy a munka hozzátartozik mindennapi életünkhöz, örömmel és szívesen végzett aktív tevékenység legyen.
- A gyermekeket képességeinek ismeretében olyan feladatokkal bízunk meg, amelyek elvégzésére már képesek.
- Az önkiszolgálás és a közösségért végzett munka jellegű tevékenységek eredményeinek tudatosításával az elvégzett feladat jelentőségének megláttatása, elismerése, megóvása.
- A tapasztalatszerzés és tevékenykedés mind szélesebb terének biztosítása
- Motiváció biztosítása a teljes munkafolyamatban.
- Építünk a gyermek „belső feltételeire”- feladattudatukra, játékos beállítódásukra, tevékenységi és utánzási vágyukra, önálló törekvéseikre.
- A tevékenységekhez kapcsolódó spontán beszédhelyzetekben különböző beszédformák gyakorlása, munkavégzéssel kapcsolatos fogalmak, ok-okozati összefüggések, műveletek megnevezése, mondatba foglalása.
- A munka elvégzését mindig folyamatos, konkrét, reális, saját magához mérten fejlesztő értékelésünk követi

Munka jellegű tevékenységek az óvodában

A munkafajták helyszínei:	A munkafajták lehetőségei
Épületen belül:	terítés, rendrakás az étkezőben, játékok helyrerakása a csoportszobában, csoportszoba díszítése, sepregetés, teremrendezés: szükség esetén székek, asztalok, szőnyegek átrendezésében való segítségnyújtás ágynemű összehajtogatása, délutáni pihenő után rendrakás a mosdóban, törölközők, poharak helyre tétele rendrakás az öltözőben, cipők helyre tétele, ruhák fogasra akasztása

Épületen kívül:	pl. virágöntözés, sepregetés, száraz falevelek összehordása, kert gondozása, gyomlálás, kapálás.
-----------------	--

6.8. A tevékenységekben megvalósuló tanulás

A gyermeki tanulás az óvodai élet összetett tevékenységrendszerében jön létre. A tanulási folyamat nem szűkül le az ismeretszerzésre, az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben a gyermekek teljes személyiségfejlődését és fejlesztését támogatja. Az óvodai tanulás a játék motivációs bázisára épül, mindvégig játékos jellegű marad. A játékos feladatmegoldások fokozzák a gyerekek érdeklődését, kitartását, fejlesztik gondolkodásukat. A gyermekek a szabad játék és munka közben is tanulnak.

A játékoság, mint alapelv, a tanulás egész folyamatában érvényesül. A környező világról szerzett ismeretek, tapasztalatok mindhárom korcsoportban megegyeznek, csak feldolgozásuk mélysége alkalmazkodik a gyerekek életkori és egyéni sajátosságaihoz. Ezért a tervezésnél arra törekszünk, hogy a feldolgozandó anyagnak valóságos élményalapja legyen.

Céljaink:

- A gyermekek képességeinek fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése.

Feladataink:

- Az óvónő a tanulást támogató környezet megteremtése során építsen a gyerekek előzetes élményeire, tapasztalataira, ismereteire.
- Felfedezés ismereteinek biztosítása, kreativitás erősítése.
- Az ismeretszerzés cselekvéses tanulásban, kezdeményezett tevékenységi formában valósuljon meg elsősorban.
- Sokszínű, változatos cselekedtető, játékos elemeket tartalmazó tevékenységek felkínálása.
- A gyermeki személyiségbe már beépült ismeretek alkalmazni tudására serkentés.
- Az iskolai beilleszkedés közvetett segítése személyre szabott pozitív értékeléssel, a tanulási készségek, képességek differenciált fejlesztésével.

Az óvodai tanulás lehetséges formái:

- Az utánzásos, minta-és modellközvetítéses magatartás és viselkedéstanulás, szokások alakítása
- A spontán játékos tapasztalatszerzés
- Játékos, cselekvéses tanulás
- A gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés
- Az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés
- Gyakorlati problémamegoldás

6.8.1. Folyamatismertetés:

Az óvodáskorú gyermek életkori sajátosságaiból következik, hogy cselekvésein, érzékszervi, mozgásos, tapintásos észlelésen keresztül tanul. A gyermeki tevékenység motorja a jókedv, a mozgásigény, az utánzási vágy.

Az óvodai tanulás a gyermek kíváncsiságára épül, amely az óvodáskor végére belső motivációvá alakul.

A környezetben lévő ingerek aktivitásra készítetik, kiváltják a hatékony viselkedés igényét, közben ismereteket szerez, készségei, szokásai kialakulásával tanul.

Programunkban a gyermek kíváncsi, cselekvő együttműködését használjuk ki, amikor a tevékenységekben biztosítjuk számára a sokoldalú érzékszervi megismerést, tapasztalást (lát, hall, tapogat, kóstol).

A fejlődést állandó folyamatnak tekintjük, ezért nem szabunk merev időrendi határokat. Minden gyermek a saját képességeinek fejlettségén érhet el eredményeket. Az önállóság, az erkölcsi, akarati tulajdonságok, éppen úgy, mint a képességek, akkor kapnak lehetőséget a fejlődéshez, ha a tanulási folyamatban létrejön a bizalomra, megértésre épülő kapcsolat az óvodapedagógus és a gyerek között. Arra törekszünk, hogy kialakuljon az a légkör, amelyben a gyermek minél természetesebben, szorongások nélkül az érdeklődéssel áthatottan fejti ki tevékenységét.

A tanulás lehetséges típusai:

Az óvodáskorúak számára a legalkalmasabb tevékenységi keret a kötetlenség, amelyben az óvodapedagógus tudatosan és tervszerűen biztosítja a fejlődéshez szükséges differenciált tevékenykedés feltételeit.

A kötetlen tevékenységek alkalmával lehetőség nyílik az egyéni bánásmód és differenciált foglalkoztatás megvalósítására, a gyermek egyéni fejlődési ütemének figyelembe vételére.

Alapelve a játékosság:

A tanulás élményt adó oldott légkörben való cselekvés. 5-7 évesek körében fontosnak tartjuk a csoporthelyzetben kialakult önfegyelmet, szándékos figyelmet, kitartást, feladattudatot, az iskola megkezdéséhez szükséges magatartás erősítésének érdekében.

Ha valamelyik gyerek valamilyen funkcióban lemaradt, úgy fokozatosan terhelve, nehezítve a feladatokat juttatjuk el őt a következő szintre. Ezért kötetlen mikro-csoportos, egyéni fejlesztésre koncentráló tanulási tevékenységeket szervezünk számukra, egyénre szabott feladatokkal, módszerekkel. Erre szolgálnak a különféle fejlesztő játékok, amelyek természetes módon fejlesztik a gyermekek képességeit.

A kiemelkedő képességgel rendelkező gyermekek számára biztosítjuk tehetségük kibontakozását, egyéni fejlesztéssel, a differenciált egyéni bánásmód tudatos alkalmazásával, keresve az értékeket, és ezeket pozitív megerősítéssel kondicionáljuk.

6.8.2. A tanulási folyamat időkeretei

A megismerés folyamata a gyermek aktivitásától, érdeklődésétől függ, a napi időkeretben nem meghatározható, folyamatosan működik.

Az irányított megismerési folyamat kereteit az alábbi intervallumokban határozzuk meg:

3-4 éves korban: 10-15 perc

- 4-5 éves korban: 20-25 perc
5-6-7 éves korban: 30-35 perc

6.9. *Játékos idegen nyelvhez szoktatás*

A játékos idegen nyelvhez szoktatás az óvodában megfelelő alkalom, hogy a gyermekek versek, mondókák és dalok révén ismerkedjen az anyanyelvétől eltérő idegen nyelvvel, mivel a nyelvelsajátításhoz három és öt éves kor között van a legjobb időablak. Az óvodás gyerekek ebben az időszakban nagyon rugalmasak és befogadóak. A legtöbb gyereknek örömet okoz, hogy játszhat idegen hangzású szavakkal, utánozhatja őket.

Célunk:

- Az angol nyelv iránti érdeklődés felkeltése és fenntartása
- Az angol nyelvhez szoktatás
- Élmény legyen a gyermekek számára a nyelvtanulás
- Megalapozzuk motivációjukat az angol nyelv tanulása iránt iskolai életük kezdetére
- Oldódjanak beszédgátlásaik
- Szókincsbővítés angol nyelven
- Az idegen nyelv játékos tanulása nyitottá teszi a gyermekek személyiségét az őket körülvevő világra, fejleszti a kognitív képességeit, a figyelmet, gondolkodást, koncentrációt, beszédkészséget, kifejező készségét és a mozgáskoordinációt.

Feladatunk:

- A gyermeki szükségleteket, életkori és egyéni sajátosságokat, a gyermekek fejleszthetőségének lehetőségeit figyelembe véve, természetes élethelyzetekben szerezhetnek elemi, idegen nyelvi tapasztalatokat.
- Az idegen nyelvvel való ismerkedést külső kényszertől mentessé tesszük.
- A nyelvi jellemzők, mint artikuláció, kiejtés, beszédritmus kiemelt érzékeltetése a változatos tevékenységek folyamán.
- Dalok, versek, mondókák, körjátékok változatos alkalmazása.
- Informatikai eszközök alkalmazása a pozitív megerősítés céljaként.
- A különleges bánásmódot igénylő, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek esélyeinek növelése a tapasztalati lehetőségek kiszélesítésével.
- A tehetséges gyermekek egyéni képességeinek kibontakoztatása, támogatása.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- A gyermekek nyitottak, érdeklődőek az idegen nyelv iránt.
- Az önkéntelen emlékezeti bevésés, felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés, felidézés, figyelem.
- Tevékenység, játék közben, érzelmeiken keresztül elemi, nyelvi készségeket, jártasságokat szereznek.

- A különleges bánásmódot igénylő, hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek állapotuknak megfelelően nyitottak az idegen nyelvű kommunikációra, ill. alapképességeik bontakozóban vannak.

7. AZ ÓVODA KAPCSOLATRENDSZERE

Az óvoda a társadalomban elfoglalt helye szerint kapcsolatban van különböző csoportokkal, szervezetekkel, intézményekkel. Legfontosabb és legszorosabb kapcsolata az óvodába járó gyermekek családjával van.

7.1. Család

A gyermek elsősorban a családban nevelődik, az óvoda folytatja és kiegészíti a családi nevelést, természetesen összehangolt munkával. Szükség esetén segítséget nyújt a felmerülő problémák megoldásában, a gyermek viselkedésének értelmezésében.

Feladatunknak tartjuk az egyenrangú partnerkapcsolat kiépítését, a folyamatos kapcsolattartást, a szülői szemléletformálást a szabad játék kiemelt szerepéről.

Programunk a gyermekek egyéni fejlesztése érdekében előtérbe helyezi a családokkal való együttműködést. A partnerkapcsolat ez által konkrét cselekvésben nyilvánul meg.

A gyermekek környezetének, valamint előéletének, a szülők nevelési felfogásának, normáinak megismerése érdekében a nevelési év kezdete előtt ismerkedő családlátogatást teszünk az újonnan érkező gyerekeknél, illetve szükség szerint, az esetlegesen felmerülő nevelési problémák megoldása érdekében. A családlátogatásra a szülőkkel előzetesen egyeztetett időpontban kerül sor.

Annak érdekében, hogy az „elfogadás” időszaka minél zökkenő-mentesebb legyen a gyermekek számára, kezdetben lehetőséget biztosítunk a szülő óvodai jelenlétére, amelynek idejét fokozatosan csökkentjük.

Egy nevelési évben legalább négy szülői értekezleten nyílik lehetőség arra, hogy a gyermekek fejlődéséről, személyiségük alakulásáról tájékoztatást kapjanak a szülők, továbbá egyéni fogadó órán is biztosítjuk a szülők azon jogát, hogy gyermekek fejlődéséről érdemi felvilágosítást kapjanak.

A nevelési év során Szülői fórumot is szervezünk, ahol pszichológiai, pedagógiai egészségügyi és más, a szülőket érintő témákat dolgozunk fel.

Nyílt napjainkon a szülőknek lehetőséget biztosítunk a napi tevékenységekbe való betekintésre. A szülők személyes élményeik alapján gyermekük új vonásait, tulajdonságait fedezhetik fel, képet kapnak gyermekük közösségben elfoglalt helyéről, teljesítőképességéről, együttáll módjuk van társaikkal való összehasonlításukra.

Kirándulásainkat önköltséges alapon szervezzük, amelyeken a szülők is részt vehetnek, ezzel is mélyítve, közvetlenebbé téve kapcsolatainkat.

A szülőkkel együttműködve, a szülők igényeit kielégítve közösen tervezzük az óvodai hagyományain alapuló ünnepeket.

Valamennyi gyermek szülőjét, különös tekintettel a sajátos nevelési igényű gyermekek szüleire megfelelő empátiával tájékoztatjuk a felmerült problémákról és a fejlesztés lehetőségéről.

7.2. Szülői Szervezet

A Szülői Szervezet létrehozását a szülők közössége kezdeményezi, működését az óvoda vezetése támogatja, segíti. Tagjait az évnyitó szülői értekezleten választják meg. Közvetlen kapcsolatot tartanak az óvoda vezetésével, minden jelentős kérdésben képviselik a szülők érdekeit, véleményét. Részt vesznek az óvoda egész közösségét érintő események, rendezvények szervezésében és figyelemmel kísérik a gyermeki és a szülői jogok és köteleességek teljesülését a hatályos jogszabályok szerint.

7.3.. Egészségügyi intézmény

A helyi egészségügyi intézmények, háziorvos védőnő ellenőrzik a gyerekek szomatikus fejlődését. A védőnő elvégzi a különböző szűréseket (testméréseket, látás, hallás vizsgálatát, vérnyomásmérést, illetve szükség szerint tisztasági szűrést végez. Fogászatra évente 1x kerül sor.

7.4. Fenntartó

Az év közben adódó aktuális problémák megbeszélésén, megoldásán túl, minden évben egy alkalommal az óvoda beszámol munkájáról az Önkormányzat Képviselő Testületének. Részt veszünk a költségvetési megbeszélésen, melyen a működéshez szükséges anyagi lehetőségeket, szükségleteket vitatjuk meg.

7.5. Szakszolgálat

Az Önkormányzat és az Orosházi Nevelési Tanácsadó között létrejött szerződés biztosítja számunkra a szakszolgálat által nyújtható speciális ellátást. Logopédus segíti munkánkat, aki helyben foglalkozik az arra rászoruló gyermekekkel. Az óvoda gyermekvédelmi felelőse folyamatos kapcsolatot tart a Gyermekjóléti Szolgálattal.

7.6. Kulturális intézmények

Rendszeresen részt veszünk a Móra Ferenc Művelődési Ház ingyenes programjain, rendezvényein. A színházi, zenei, programokon önköltséges formában vehetnek részt a gyerekek.

8. GYERMEKVÉDELEM

Nevelőközösségünk fontosnak tartja, hogy nagyobb figyelmet fordítson azokra a gyerekekre, akiknek fejlődését társadalmi, kulturális hátrányok gátolják. A felnőtt korban jelentkező beilleszkedési zavarok gyakran vezethetők vissza a gyermekkorban ért negatív hatásokra. Tudnunk kell tehát a gyermekek környezetében előforduló kedvezőtlen körülményekről, a család érzelmi légköréről, nevelési módszereiről.

A gyermek fejlődésében és magatartásában jelentkező zavarokat, ezek ismeretében, a szülőkkel együttműködve igyekszünk ellensúlyozni, az okokat megszüntetni.

Célja:

- A gyermeki jogok tiszteletben tartása és tartatása
- A nehéz helyzetű családok segítése,
- Veszélyeztetés esetén a jelzőrendszer biztosítása
- A családokkal való harmonikus együttműködés

Feladataink:

- Biztosítani a gyermekeket megillető jogok érvényesülését az óvodán belül, szükség esetén védő-óvó intézkedésekre javaslatot tenni.
- A veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekek óvodába járásának elősegítése. A sajátos nevelési igényű, és a HHH gyermekekkel való fokozott törődés.
- Törekedni a szociokulturálisan hátrányos helyzetű gyermekek felzárkóztatására
- Az új óvodások befogadásának elősegítése, beilleszkedésük zökkenőmentessé tétele
- A gyermekek és családok minél jobb megismerése
- Felmérni a problémákat, a hátrányos helyzet okozta tüneteket felismerni, ha szükséges, szakember segítségét kérni
- A felzárkóztatás megszervezése
- A gyermekvédelmi felelős szükség szerinti részvétele a családlátogatáson
- Figyelemmel kísérni az óvodalátogatás rendszerességét, indokolatlan tartós hiányzást jelezni a jegyző felé
- Nyilvántartás vezetése a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyerekekről.

9. A FEJLŐDÉS VÁRHATÓ JELLEMZŐI ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

A gyermekek belső érése valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként, a kisgyermekek többsége az óvodáskor végére 6-7 éves korra eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szintet. Belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában az óvodásból iskolássá szocializálódik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembe vétele mellett, lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.

Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: testi, lelki és szociális érettség, amelyek mindegyike egyaránt szükséges a sikeres iskolai munkához.

- Biológiai jellemzők:
  - Teste arányosan fejlett, teherbíró,
  - Mozgása harmonikus jól koordinált, automatikusan irányított,
  - Erőteljesen fejlődik a finom motorika és mozgáskoordináció
  - A gátlási folyamatok fejlődésével képesek mozgásuk és szükségleteik akaratlagos irányítására
- Intellektuális jellemzők:
  - elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről,

- nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre,
  - Érzékelése észlelése tovább differenciálódik,
  - Megjelenik a szándékos figyelem, fokozatosan növekszik tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztás és átvitele
  - Kialakulóban van az elemi fogalmi gondolkodás
  - Önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő időtartama,
  - Érthetően, tisztán, folyamatosan, életkorához mérten árnyaltan fejezi ki érzelmeit, szükségleteit, gondolatait.(használja a különböző mondat és szó szerkezeteket, szófajokat, szókincse életkorához mérten bő)
  - Végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét
  - Képes a lényeg kiemelésére, a mese, történet fő mondanivalójának követésére
  - Egyszerűbb ítéleteket alkot és következtetéseket von le, felismeri a dolgok, jelenségek közti elemi összefüggéseket.
  - Képes rövid távú tervezésre, cselekedeteinek koordinálására.
- Szociális fejlettség jellemzői:
    - az egyenletes ütemben fejlődő 6-7 éves korú gyermek kiegyensúlyozott, képes uralkodni pillanatnyi érzelmein, késleltetni tudja szükségletei kielégítését, rendelkezik akarattal és az önirányítás életkornak megfelelő szintjével.
    - Igényli a közösséget, képes elfogadni a közösség normáit, szabályait.
    - Elfogadja a pedagógus irányítását, együttműködik vele és társaival.
    - Érett a munkára, feladattudata kialakulóban van s ez a feladat megértésében, feladattartásban a feladatok egyre eredményesebb elvégzésében nyilvánul meg. Kitartásának munkatempójának önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.

A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos a speciális szakemberek segítségével végzett fejlesztés szükséges.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek iskolaérettségi kritériumai tükrözik a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekekkel szemben.

10. A GYERMEKEK EGYÉNI FEJLŐDÉSÉNEK NYOMONKÖVETÉSE

Ahhoz, hogy a gyermekek az óvodában –egyéni képességeiknek megfelelően– maximálisan fejlődjenek fontos az érzelmi biztonság kialakítása.

Programunk fontos eleme, jogszabály szerint, az óvodás gyermekek fejlődésének folyamatosan nyomon követése. Indokolt esetben kezdeményezzük, a szülőnél a szakszolgálat igénybevételét. Az óvoda a gyermek értelmi, beszéd-, hallás-, látás-, mozgásfejlődésének eredményét szükség szerint, de legalább félévenként - rögzíti. Feljegyezzük a gyermek fejlődését szolgáló intézkedéseket, megállapításokat, javaslatokat. A gyermekek megismeréséhez alkalmazzuk a Személyiséglap alapján való tájékozódást. Gyermekeink fejlődésének nyomon követéséhez a Komplex Prevenció Program Fejlettségmérő lapjait alkalmazzuk, amelyek tükrözik a bemenettől a kimenetig a gyermekek aktuális fejlettségi szintjét. A napi tevékenységekben folyamatosan megfigyeljük

gyermkeinket és a fejlesztési területek meghatározásánál figyelembe vesszük azokat. Nagycsoportosainknál DIFER mérést alkalmazunk. A szülőket folyamatosan tájékoztatjuk gyermekük fejlődéséről.

11. INKLÚZIÓ, INTEGRÁCIÓ, DIFFERENCIÁLÁS

11.1. A differenciálás

Programunkban a differenciált fejlesztés azt jelenti, hogy minden gyermek a maga módján, a maga ütemében, a maga képességei szerint tudjon fejlődni és ki tudjon kibontakozni. Véleményünk szerint a kiugró képességű gyerekek fejlesztése is ebbe a körbe tartozik, hiszen az elv azonos, mert mindenkit a maga szintje és képességei szerint kell nevelni. Fontos kérdés hogy az egyes gyerekek között vannak kiugró képességűek (ők sem feltétlenül minden területen azok), vannak nehezen nevelhetők, vannak más kultúrában élők, és vannak sajátos nevelési igényűek is.

A kisgyermek fejlődésében nem hagyjuk figyelmen kívül az érést, amely a fejlődési folyamat sajátos, ám mindig jelenlévő jelensége. Tudjuk, hogy azérés során válik láthatóvá, hogy a fejlődés nem egyenletes, nem egyenes vonalú, felfelé tartó irány, hanem hol felgyorsuló, hol lassuló, időnként stagnáló, néha visszaeső vonulat. Legtöbbször nem tudható előre, hogy a személyiség mely összetevői fejlődnek majd „jól”, vagy mely összetevői alakulnak másképp, illetve azok mikor „hozzák be” magukat. A hagyományosan jól fejlődő jegyek és az eltérően fejlődők együttesen vannak jelen a személyiségben, valamint az egyes képességek sem egyszerre és nem egyenletesen fejlődnek. Óvodapedagógusaink tudják, hogy a kisgyermek tulajdonságainak, képességeinek változásai egyfajta diszharmóniát eredményeznek, amely csak látszatra nem harmonikus.

11.2. Inklúzió

Nevelésünkben az inklúzió azt jelenti, hogy a „minden gyerek más” és ez az elv programunk minden elemében érvényesül.

11.3. Integráció

Az integráció az inkluzív pedagógiai gyakorlatunk azon része, amely a többségtől bármilyen szempontból eltérő gyermekek elfogadását és a többséggel történő együttnevelését jelenti. Programunkban a differenciálás értelmezése az inkluzív pedagógia ez adja az integrációs nevelésünk ideológiai háttérét. Inkluzív pedagógiánkban a cél a gyermek saját szintjének maximumára való eljuttatása.

Akkor eredményes a programunk, ha a gyermekek saját kereteiken, szokásaikon belül és azokkal együtt képesek fejlődni, egy nevelési szinten belül, ahol többen (sokan) nevelődnek együtt.

Ez a bánásmód egyénre tervezett pedagógiai gyakorlatot igényel, folyamatos visszacsatolást, nyomon követést. Álláspontunk szerint a tanulás során (a szociális tanulás esetében is) mindig az előzetes ismeretekre kell építenünk, amelyben benne van az egyén előtörténete, sorsa, kapcsolatrendszere, kontextusai, attitűdje, teljes személyisége.

Az óvodai integráció mindennapjaiban a játékot tekintjük alaptevékenységnek. Az óvodai játék szabad, de nem szabados! Véleményünk szerint a gyermek játékát a spontaneitás, az öröm, az előkészítés jellemzi, ami nem más, mint egyfajta tanulás. Minden gyermek játszik, noha nem játszik minden gyerek egyformán. Éppen ezért a gyermek játékát folyamatosan megfigyeljük, és ez által ismerjük meg a gyermek személyiségét, kapcsolatait, társas magatartását, elmélyültségi fokát, verbális képességeit, gondolkodását, ismereteit, mozgását. Programunkban a játék megfigyelése elősegíti a differenciált tervezést, a konkrét célok, feladatok, módszerek, eszközök, időkeretek, munkaformák meghatározását.

A szülők előkészítését is lényeges tényezőnek tekintjük, és itt külön hangsúlyozzuk, hogy mindkét szülőréteget együtt kell felkészíteni. A pedagógus feladata a dajkák felkészítése és bevonása a kisgyermek nevelésébe. Óvodapedagógusaink egyrészt érzelmileg azonosulnak az integrációval, és elfogadják és természetesnek tartják, másrészt minden kisgyermek esetében részletesen tájékozódnak az adott sérülés típusáról. Fontosnak tartjuk, hogy megértsük a gyermek adott állapotának lényegét, és a fejlesztéséhez vezető utat. Az óvodapedagógusok feladata gyerekközösség és az érintett kisgyermek kapcsolatában az együttélés alakítása a mindennapi élet megszervezése és irányítása.

Az objektív feltételek biztosítása programunkban azt jelenti, hogy az óvodát és az óvodai csoportszobát átalakítjuk attól függően, hogy milyen segítséggel élő gyereket nevelünk, fejlesztésükhöz pedig biztosítjuk a speciális fejlesztő eszközöket.

11.4. Sajátos nevelési igényű gyermekek integrációja

Intézményünk az alapító okirat szerint ellátja a sajátos nevelési igényű gyermekek integrált óvodai nevelését. Célunk, hogy a speciális szükségletű gyermekek léte, nevelése és fejlesztése illeszkedjen az óvodai nevelésünk egészébe. Mivel minden gyerek más, ezért szemléletünk alapja a differenciálás, amely egyes esetekben részben az óvodapedagógus, részben más szakemberek által nyújtott speciális bánásmóddal egészül ki.

Programunk felfogása szerint:

- minden kisgyerek fejleszthető.
- a gyermek meglévő képességeiből indulunk ki.
- azon képességeket, amelyeknek fejlődése részleges zavart szenvedett és/vagy késve jelentkezett, szükséges megtámogatni, fejleszteni.

A gyerekek fejlődésének nyomon követésekor megismerjük pillanatnyi fejlettségi állapotukat annak érdekében, hogy tovább lehessen fejleszteni őket. A sajátos nevelési igényű gyerekek is különbözőek, egyediek, ezért speciális nevelési megközelítést, egyéni bánásmódot igényelnek ugyanúgy, mint bárki más. A sajátos nevelési igényű gyerekek elsősorban gyerekek, és csak másodsorban sajátos nevelési igényűek. Ez azt jelenti, hogy a részfunkciók fejlesztésén túl az általános személyiségfejlesztésre nekik is szükségük van. A sajátos nevelési igényű gyerekeknek ugyanúgy joguk van az érzések, a tapasztalatok átéléséhez. Ezekről való megóvásuk annyit jelentene, mint kizárni őket a világból. □Csak ők tudják érzékeltetni, hogy mire van szükségük. A pedagógusaink értő figyelemmel fordulnak feléjük. A sajátos nevelési igényű gyermekeknek, önmaguknak is kell cselekedniük önmagukért. A pedagógus feladata,

hogy a szükséges feltételek megteremtésében segítsen a sajátos nevelési igényű kisgyerekeknek joga van sajátosságaihoz, az azokkal való teljes élethez, amely bizonyos speciális életmóddal jár együtt. Minden sajátos nevelési igényű gyereknek joga van, életkorának és egyéni fejlettségének megfelelő szinten, tisztában lenni saját állapotával, jogaival és lehetőségeivel.

Programunkban három szintet határozunk meg:

I. szint: a sajátos nevelési igényű gyerekek

II. szint: a standardhoz közelítő képességű gyerekek

III. szint: a tehetséges, kreatív képességekkel rendelkező gyerekek

A gyerekek képességstruktúrájuk bizonyos területén, egy bizonyos szinten állnak, de lehet, hogy egy másik területen már más szintű fejlettséget mutatnak. A szintek belső tartalmát állandónak tekintjük, de a szintek és a gyerekek egymáshoz rendelését nem.

Nevelési programunkban a sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztése több irányban történik:

- A tevékenységorientált fejlesztés.
- A gyermekek spontaneitásából kiinduló fejlesztés.
- A feladatorientált fejlesztés során az óvodapedagógus kompetenciájánál fogva nem speciálisan az adott tünetre, tünet együttesre dolgozza ki a feladatokat, hanem a differenciálási szintekre és a képességfajtákra vonatkozó ajánlásokat variálja az adott kisgyerek fejlettségi szintjéhez, állapotához igazítva, figyelembe véve a segítő szakkompetencia (pszichiáter, pszichológus, logopédus, gyógypedagógus, gyógytornász, fejlesztőpedagógus) útmutatásait.
- Az óvodapedagógus a gyermeki személyiség minél több szféráját próbálja bevonni a fejlesztésbe, oly módon, hogy a feladatot és a személyes élményt egy szituációba integrálja.

Ahány sajátos nevelési igényű kisgyerek, annyi személyiség, és ahány személyiség, annyi személyes élmény és annyi integráló fejlesztés.

11.5. Hátrányos helyzet

Programunkban a hátrányos helyzet „valamitől való megfosztottságot” jelent. Véleményünk szerint a hátrányos és a leszakadó helyzet ugyanazon folyamat kezdő és befejező stádiuma. A hátrányos helyzet könnyen vezethet iskolai kudarchoz, ami pedig a mai viszonyaink között is szinte biztos leszakadáshoz, perifériára szoruláshoz vezethet. A hátrányos helyzetnek számos típusa van, és valamennyiből súlyos kulturális hátrány, esetenként diszkrimináció is következhet. A hátrányos helyzet a személyiség bizonyos rétegeit érinti.

A veszélyeztetettség az egész személyiség fejlődését gátolja, és a társadalmi beilleszkedési zavart előlegezi meg. Deviáns viselkedéssel, életvezetési problémákkal, morális defektusokkal, önértékelési zavarokkal jár. A személyiség mentális normalitását rombolja. A gátló tényezők fel nem számolása megfordíthatatlan törést jelent a személyiség további fejlődésében.

A hátrányos és a veszélyeztetett helyzet kapcsolódása:

- a hátrányos helyzetben a szociális tartalom a hangsúlyos.
- a veszélyeztetett helyzetben a pszichés tartalom a súlyosabb.
- nem törvényszerű, hogy a hátrányos helyzet veszélyeztetettségig fajuljon.
- a veszélyeztetettség minden esetben magában foglalja a hátrányos helyzetet.

A hátrányos helyzetű és veszélyeztetett gyerekek esetében szorgalmazzuk, hogy rendszeresen járjanak óvodába, így napi étkezésük, gondozásuk biztosítottá válik.

Kiemelten nagy gondot fordítunk egyéni fejlesztésükre, ezzel segítve óvodai beilleszkedésüket, szociális fejlődésüket.

A hátrányos szociokulturális környezetben élő gyermekek számára a környezeti ingerek, hatások nem megfelelőek a kiegyensúlyozott, harmonikus személyiségfejlődéshez, ezért ezek gyakran eredményeznek a normáktól eltérő viselkedést. Az óvodai nevelőmunkánk során, a gyerekek szociokulturális körülményeinek feltérképezésekor körvonalazódik, hogy kik azok a gyerekek, akiknek családi háttere nem mindig képes biztosítani a gyermek fejlődéséhez szükséges feltételeket. Ezeknek a tényezőknek a tisztázásában nagyfokú tapintatot tanúsítanak óvodapedagógusaink.

A szociális hátrányok lehetséges okai:

- anyagi nehézségek.
- nem megfelelő lakáskörülmények.
- alkoholizmus a családban.
- a szülők életvezetési problémái.
- a nagycsaládosok gondjai.
- a csonka családok.
- az éppen felbomló családok.
- munkanélküliség.
- a szülők alacsony iskolázottsága.
- érzelmi szegénység.
- hiányos törődés.
- krónikus betegség (akár a gyermeknél, akár a szülőnél).
- ingerszegény otthoni környezet.
- igénytelenség a család részéről.
- Inger szegény környezet.
- a túl gyenge vagy a túl erős ingerkörnyezet is súlyossá válhat az ember, a kisgyerekek számára, akár maradandó károsodásokat is okozhat.

Az ingerszegény vagy korlátozó környezet következményei:

- az idegrendszeri struktúrák érése lelassul.
- bizonyos mértékben az érés el is marad.
- hátráltatja a szenzomotoros fejlődést.
- az egyes területek közötti kapcsolatok nem alakulnak ki, labilissá, sérülékennyé válnak, hibás mechanizmusok jönnek létre.
- érzelmi labilitáshoz vezet.

A hátrányos helyzet megjelölést nemcsak a szegénységre, hanem például a gyermekeknek a „szülői szeretettől való megfosztottságára” is használjuk.

11.6. A migrációs populáció integrációja

A nemzetközi vándorlások (migráció) hazánkra gyakorolt hatásait tekintve figyelembe vesszük, hogy az óvodai nevelésben olyan gyerekek is részt vehetnek, akiknek családjai Magyarországra települtek át, vagy szülei huzamosabb ideig vállalnak itt munkát. Programunk része a multikulturális nevelés megvalósítása az integrált nevelés kiterjesztése a migrációs populáció vonatkozásában. Óvodai nevelési programunkban olyan kompetenciák fejlesztése is a cél, mint a kognitív, az eszköz jellegű (kommunikációs képességek fejlesztése) és a szociális kompetenciák (kötődés, érdekérvényesítés, társadalmi szerepekre való felkészítés) fejlesztése.

Célunk:

- A multikulturális nevelés megvalósítása.
- A bevándorló gyerekek nyelvi és kulturális integrációja.
- A befogadó ország nyelvének elsajátíttatása.
- A befogadó ország értékeihez való pozitív kötődés kialakítása.
- Nyitott és megértő viselkedés kialakítása a más ajkúak nyelve és kultúrája iránt.

Feladatunk:

- A külföldi állampolgár, nem magyar ajkú gyerekek együttes gondozása, nevelése, fejlesztése a magyar állampolgárságú, magyar anyanyelvű gyerekekkel.

Kapcsolattartás a szülőkkel az inkluzív pedagógia jegyében:

- A család a szocializáció első színtere.
- Erősítjük családi nevelést.
- A szülők gyermekük iránti felelősségérzetének kialakítására, megtartására törekszünk.
- Személyes kapcsolat alakítunk ki a szülőkkel.
- A családok szociális különbségeiből adódó hátrányok kompenzálására törekszünk.
- A szülőket szakszerűen segítjük a gyermeknevelésben.
- A gyermeknevelés szakmai támaszrendszerének kiépítésére törekszünk.

12. ZÖLD ÓVODA PROGRAM

A környezet megismerése, megszerettetése és védelme hosszú folyamat. Az óvodai nevelés a családi nevelés mellett a legalkalmasabb arra, hogy megkezdődjön a környezethez való pozitív viszony alapozása, alakítása. Olyan viselkedés mintákat közvetítünk, amelyek elsősorban az érzelmeiken keresztül hatnak a gyermekekre.

13. AZ ÓVODAPEDAGÓGUS ÉS A DAJKA EGYÜTTMŰKÖDÉSE

Az óvodában a nevelés eredményességéhez a dajka munkája is hozzátartozik. Célunk az óvónői és a dajkai munkakör összehangolása a pedagógiai munka hatékonysága érdekében és a dajkák nevelőpartneri rangra emelése.

Programunkban konkrétan körülhatároljuk azokat a feladatokat, amelyeknél számíthatunk, a segítségükre egyértelművé tesszük a számukra, hogy mely pedagógiai kérdésekben van véleményezési, mely pedagógiai kérdésekben van döntési jogkörük.

A dajka kompetens szerepköri feladatai:

- Az óvoda óvó-védő funkciójának teljesítése.
- A gyermekekről kapott információk felettesei felé való továbbítása.
- A megszerzett ismeret és tudásanyag gyakorlati munkájába való beépítése.
- Saját elfogadó, befogadó attitűdjének kiépítése.
- Lelki egészségének védelme.
- Az óvónő útmutatása alapján alkalmazza az egyéni bánásmód elvét és a differenciált módszereket.
- Segítse a gyermekek tevékenységét, de ne csinálja meg helyettük.
- Válgasson igényükre a rendszeres, folyamatos továbbképzésen való részvétel.
- A továbbképzéseik anyagát alapvető mentálhigiénés ismeretekkel, önismereti, személyiségfejlesztő elemekkel bővítjük.

14. A HELYI ÓVODAI NEVELÉSI PROGRAM TERVEZÉSE

14.1. Esemény- és programterv

A programterv készítése az óvodapedagógusok feladata. Feltétele a gyermekek életkorának és fejlettségének alapos ismerete, valamint a lehetőségek széleskörű feltérképezése.

14.2. Óvodai csoportnapló

Tartalmazza:

- a tevékenységek tervezését 1 hétre.
- a tevékenységek tartalmát, valamint az ezekhez kapcsolódó konkrét nevelési, képességfejlesztési feladatokat.
- a csoportra vonatkozó általános adatokat
- a szociálisan hátrányos helyzetű, a 6. életévüket betöltött, de a Nevelési Tanácsadó véleménye alapján még egy évig óvodában maradó, vagy egyéb okok miatt erre rászoruló gyermekek egyéni fejlesztési tervét, amely kiterjed mind a nevelési-, mind a tanulási feladatokra.
- a gyermekek szociális érettségének, közösségi magatartásuk alakulását és fejlesztésének lehetőségeit.
- a gyermekek egészségét, biztonságát és a balesetek megelőzését szolgáló intézkedéseket.

**15. A NEVELÉSI PROGRAM VÉGREHAJTÁSÁHOZ SZÜKSÉGES
NEVELŐMUNKÁT SEGÍTŐ FELSZERELÉSEK, ESZKÖZÖK JEGYZÉKE**

Az eszközök megnevezése	Mennyiségi mutató	Megjegyzés
<ul style="list-style-type: none"> mozgásos játékok, szerepjátékok, építő-konstruáló játékok szabályjátékok dramatizálás bábozás barkácsolás eszközei 	a gyermekcsoportba járó gyermekek létszámának megfelelő mennyiségben	csoportszobai és udvari eszközök külön-külön
<ul style="list-style-type: none"> mozgáskultúrát mozgásfejlődést segítő eszközök 	a gyermekcsoportba járó gyermekek létszámának megfelelő mennyiségben	csoportszobai és udvari eszközök külön-külön
<ul style="list-style-type: none"> ének, zenei eszközök, hangszerek énekes játékok eszközei 	a gyermekcsoportba járó gyermekek létszámának megfelelő mennyiségben	csoportszobai eszközök
<ul style="list-style-type: none"> anyanyelvi fejlesztő eszközök kommunikációs képességek fejlesztésének eszközei 	a gyermekcsoportba járó gyermekek létszámának megfelelő mennyiségben	csoportszobai eszközök
<ul style="list-style-type: none"> értelmi képességeket (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás) és kreativitást fejlesztő anyagok, eszközök, társasjátékok 	a gyermekcsoportba járó gyermekek létszámának megfelelő mennyiségben	csoportszobai eszközök
<ul style="list-style-type: none"> ábrázoló tevékenységet fejlesztő (rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, kézimunka) anyagok, eszközök 	a gyermekcsoportba járó gyermekek létszámának megfelelő mennyiségben	csoportszobai eszközök
<ul style="list-style-type: none"> természeti- emberi-tárgyi környezet megismerését elősegítő eszközök, anyagok 	a gyermekcsoportba járó gyermekek létszámának megfelelő mennyiségben	csoportszobai eszközök
<ul style="list-style-type: none"> munka jellegű tevékenységek eszközei 	a gyermekcsoportba járó gyermekek létszámának megfelelő mennyiségben	udvari eszközök

16. FELHASZNÁLT IRODALOM

- Porkolábné dr. Balogh Katalin: Kudarc nélkül az iskolában. Alex – typo Kiadó. Budapest. 1992.

17. A PROGRAM MEGVALÓSÍTÁSÁHOZ SZÜKSÉGES AJÁNLOTT IRODALOM JEGYZÉKE

- Gaál, Kunos: Testnevelési játékok anyaga és tervezése az óvodában
- Berczik Sára: Mozgásfejlesztő és tartásjavító gimnasztika
- Testnevelési és sportfüzetek: Mindennapos testnevelés az óvodában
- Gaál Sándorné, Gyarmati Zoltánné: Programterv az óvodai testneveléshez
- Forrai Katalin: Ének az óvodában
- Törzsök Béla: Zenehallgatás az óvodában
- Mészáros Vincéné: Óvodai bábjátékok
- Lóczi Tünde: Drámajáték az óvodában-1-2-3.
- Dr. Kovács György-Kovácsné dr. Bakosi Éva: Játék az óvodában